

Arkeol. os. 357/15.8.1995

M

INARI 13 Saamen museo

Kivikautisen asuinpaikan kaivaus 18.7.-5.8.1994

Sirkka-Liisa Seppälä

Museovirasto

Arkeologian osasto

INARI KK 13 SAAMEN MUSEO
Pk. 3841 01 INARI
x = 7647 58-63, y = 3500 80-90, z = 120-124
Kivikautisen asuinpaikan kaivaus
Museovirasto/arkeologian osasto
Kaivauksenjohtaja: HuK Sirkka-Liisa Seppälä

Kenttätutkimukset liittyivät Inarin kirkonkylässä sijaitsevan Saamen museon rakentamiseen. Tavoitteena oli tutkia Saamen museon ja Vuopajan alueen välisellä polulla havaittu kuoppa sekä koekuopituksin ja kartoituksin selvittää I. Itkosen 1909 kuvaamien ja osittain paljastamien kodanpohjien tarkka sijainti.

Tavoitteiden mukaisesti kuoppa lähiympäristöineen tutkittiin kokonaan. Myös Itkosen tutkimat kodanpohjat 2 ja 3 paikallistettiin ja kartoitettiin. Lisäksi koko INARI 13 -alueen yleiskarttaan täydennettiin aiemmin puutteellinen Saamen museon ja Vuopajan välinen vyöhyke. Kartoituksen ohella alueelle tehtiin 15 koekuoppaa, joista kolmessa oli sekä selvä kulttuurikerros että runsaasti löytöjä (310/460, 320/479, 320/489). Alueelta on tähän mennessä Itkosen havainnot mukaan lukien todettu yhdeksän kodanpohjaa, joista viisi on toistaiseksi tutkimattomina epävarmoja.

Tasokaivauksena tutkittu kuoppa ja siihen tehty kiveys on havaintojen ja löytöjen perusteella asuinpaikkaan kuuluva, jonkinlaiseksi keittokuopaksi tulkittava jäännös. Löydöistä ei voi päätellä kuopan tarkkaa ikää. Ajoitus tukeutuukin rakenteen pohjasta otetun näytteen radiohiilimääritykseen Hel-3580, jonka tuloksen 7600 ± 90 BP mukaan kuoppa olisi mesoliittinen. Keittokuopalla ja kodanpohjilla ei luultavasti ole ajallista yhteyttä. Sen sijaan kodanpohjat voivat keskenään olla samanaikaisia, koska niiden topografinen sijainti noudattaa tiettyä yhdenmukaisuutta. Vuopajan kodansijan 1 tulisijasta otetun radiohiiliajoituksen pohjalta (Arponen 1988; Hel-2912 1770 ± 100 BP) kyseessä saattaa olla varhaismetallikautinen, jopa rautakauden alkuun ajoittuva kodanpohjaryhmä.

Löydöt: KM 28364:1-215

Ajoitus: Kivikautinen, Hel-3580 7600 ± 90 BP

Tutkimusalueen laajuus: 40 m²

Tutkimuskustannukset: Valtion työllisyystyöohjelma 250 000 mk

Tutkimusraportti: S.-L. Seppälä 28.4.1995, museoviraston ark. os. arkisto

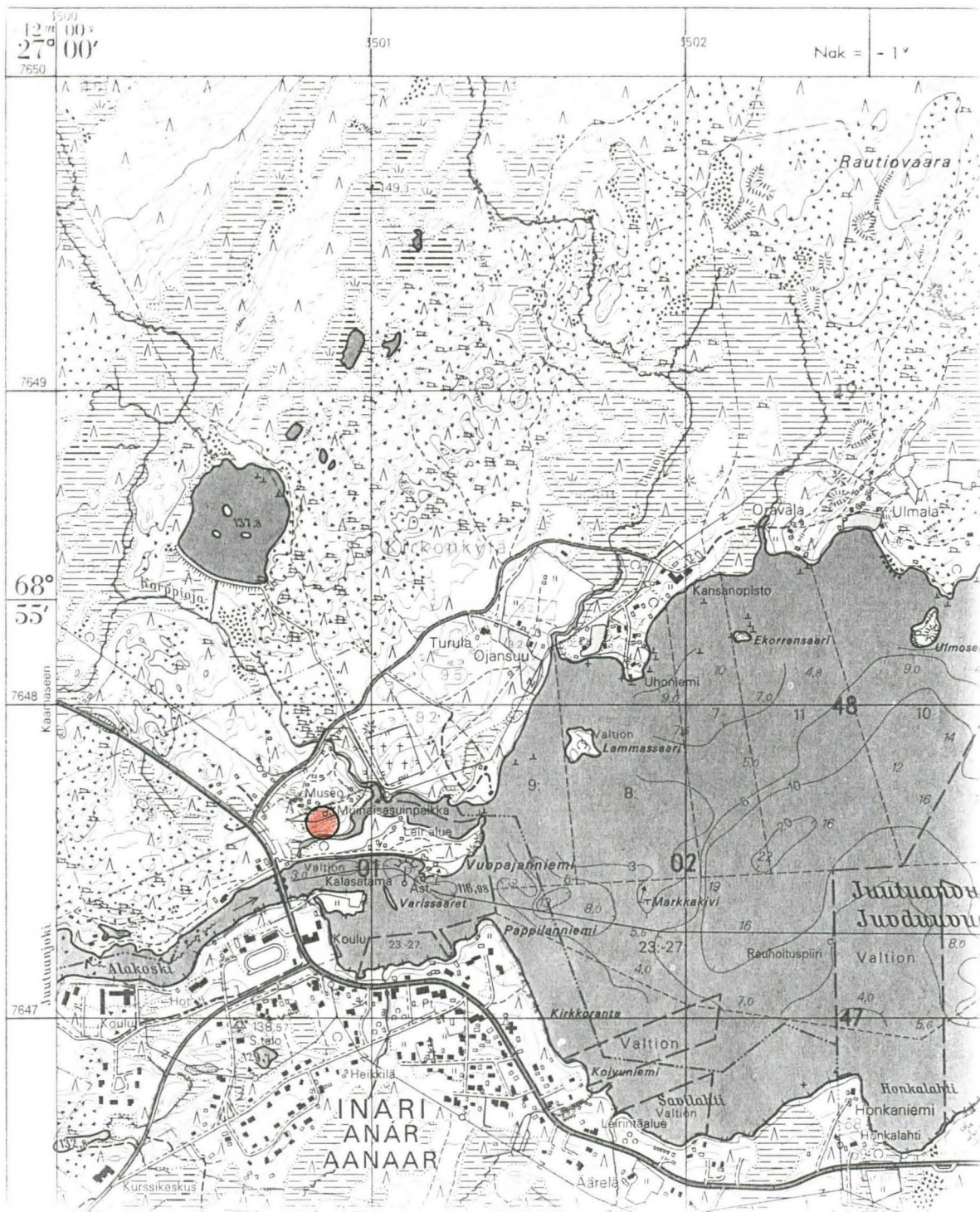
SISÄLLYS

PERUSKARTTAOTE	3
ARKISTOTIETOJA	4
1. JOHDANTO	5
2. SIJAINTI JA MAASTO	6
3. TUTKIMUSSUUNNITELMA	6
3.1 Tutkimushistoriaa	6
3.2 Tavoitteet	6
4. TUTKIMUSTAPA	7
4.1 Koordinaatisto, kiintopisteet ja kaivausalueet	7
4.2 Kaivaustekniikka ja dokumentointi	8
5. HAVAINNOT	9
5.1 Maaperä ja kulttuurikerros	9
5.2 Rakenteet	10
5.3 Löydöt	15
6. NÄYTTEET JA ANALYYSIT	16
6.1 Luuanalyysi	16
6.2 Radiohiilianalyysi	17
7. TULOKSET JA YHTEENVETO	18
KARTTALUETTELO	19
NEGATIIVILUETTELO	20
DIAPOSITIIVILUETTELO	21
KUVATAULUT	23
KARTAT	35-49

LIITTEET

- Liite 1. Luuanalyysin tulokset
- Liite 2. Radiohiilianalyysin tulokset

INARI 13 Saamen museo/S.-L. Seppälä 1994

x = 7647 58-63
 y = 3500 80-95
 z = 120-124

PK 3841 01 INARI, 1:20 000. Helsinki 1985.

ARKISTOTIETOJA

Kunta: INARI

Kylä: Kirkonkylä

Kohde: 13 Saamen museo - Vuopaja

Tila: 25:19 Kauppila,
Kiinteistötunnus 148-402-0025-0019
893:101:1 Valtionmaa,
Kiinteistötunnus 148-893-0101-0001
om. Suomen valtio/Rakennushallitus
Siltasaarenkatu 18 A 00530 HELSINKI

Sijainti: PK 3841 01 INARI, 1:20 000
x = 7647 58-63 P = 7647 58-63
y = 3500 80-90 I = 3500 80-90
z = 120-124

Aiemmat tiedot: Itkonen I. 1909-1910:10-11, stip. kertomus "Muu-
naisjäännöksiä ja tarinoita Inarinjärven ympä-
ristöltä"
Erä-Esko - Pesonen 1972, inventointi (INARI 13
Vuopaja-W, Saamen museo)
Kankaanpää 1988, inventointi (INARI 13 Kirkonky-
lä Vuopaja W (Saamen museo))
Torvinen 1983, kaivaus (Saamelaismuseum I)
Suominen 1984, kaivaus (Saamen museo II)
Arponen 1987, koekaivaus (Saamen museo II)
Arponen 1988, kaivaus (Saamen museo)
Arponen 1990, tarkastus (Saamen museo)
Seppälä 1991, kaivaus (Saamen museo)
Seppälä 1992, kaivaus (Saamen museo)
Seppälä 1993, kaivaus (Saamen museo)

Aiemmat löydöt: KM 16821:1-8, 18880:1-2, 19437:1-2, 22220:1-98,
22443:1-303, 22443:304, 23717:1-3, 24364:1-442,
26238:1-8, 26611:1-670, 27205:1-1339,
27808:1-1815

Löydöt: KM 28364:1-215, diar. 11.8.1994

Negatiivit: 97760-97800

Diapositiivit: 32250-32271

Kartat: ks. **KARTTALUETTELO**, s. 19

Karttaotteet: PK 3841 01 INARI, 1:20 000. Helsinki 1985.

Kirjallisuutta: Itkonen I. 1913: Tietoja Inarin kirkonkylän mui-
naisuudesta. SM 1913. (ks. myös Itkosen korjaama
eripainos arkiston riippukansiossa 'Inari Kir-
konseutu')
Siiriäinen A. 1982: A Communication Relating to
a Stone Age Find from the Village of Inari
(Lappland). Fennoscandia Antiqua I.

1. JOHDANTO

Kenttätutkimukset liittyivät Inarin kirkonkylässä sijaitsevan Saamen museon alueen rakentamiseen ja ulkomuseon kehittämiseen. Kaivauksia tehtiin pääasiassa INARI 13 Vuopajan asuinpaikalla (Ks. S.-L. Seppälä, INARI 13 Vuopaja 1994, kaivauskertomus arkeologian arkistossa), mutta pieni alue avattiin myös siitä länteen Saamen museon suuntaan. Jälkimmäinen tutkimus siihen liittyvine koekuopituksineen esitetään erillisenä kertomuksena, koska kenttätöissä käytettiin aiemmin Saamen museon puolelta vedettyä koordinaatistoa. Tutkimusalue sijaitsee keinotekoisesti määritellyn Vuopajan ja Saamen museon kohderajan kohdalla. Maastossa muinaisjäännösalueet muodostavat melko yhtenäisen kokonaisuuden, joka on perusteltua edelleenkin säilyttää samalla INARI 13 -kohdenumerolla.

Kaivaukset tehtiin 18.7. - 5.8. 1994 osittain samanaikaisten Vuopajan tutkimusten yhteydessä. Sää oli erittäin hyvä, ja vain yhtenä päivänä sade esti työt. Tutkimukset rahoitettiin valtion työohjelman varoista, joita oli vuonna 1994 koko INARI 13 -kohteeseen varattu 250 000 markkaa. Kyseessä oli kolmivuotisen ohjelman viimeinen kenttätövuosi. Tutkimusalueen laajuus oli yhteensä noin 5 000 m², josta kaivettiin 40 m².

Kaivauksia johti HuK Sirkka-Liisa Seppälä, piirtäjänä toimi HuK Pirjo Rautiainen ja tutkimusapulaisena HuK Johanna Seppä. Kaivajina työskentelivät inarilaiset Pasi Kitti, Hanneliina Kojo, Marika Lietoff, Maire Puikko ja Travis Nolen. Löydöt on museovirastossa luetteloinut HuK Tuija Laurén.

2. SIJAINTI JA MAASTO

Inarin kirkonkylässä, Inarinjärven pohjoisrannalla olevan INARI 13 -muinaisjäännösalueen sijainti ja maasto on kuvattu yksityiskohdaisesti aiemmissä tutkimuskertomuksissa (esim. S.-L. Seppälä, INARI 13 Saamen museo 1991 kaivauskertomus arkeologian osaston arkistossa). Vuoden 1994 kaivauspaikka sijaitsi 190 metriä Utsjoen tieltä (E75) itäkoilliseen, Saamen museon ja Vuopajan välisellä polulla, noin 70 metriä kummastakin (peruskoordinaatit X = 7647 62 Y = 3501 84 Z = 123-124). Paikka on harvaa mäntymetsää kasvava kaipa tasanne Inarinjärveen kuuluvan Vuopaja -nimisen lahden pohjoisrannalla.

3. TUTKIMUSSUUNNITELMA

3.1 Tutkimushistoriaa

Saamen museon ja Vuopajan alueen tutkimushistoriaa on käsitelty aiemmissä kertomuksissa (esim. S.-L. Seppälä, INARI 13 Saamen museo 1991 kaivauskertomus arkeologian osaston arkistossa). Vuoden 1994 kaivauspaikan kuopasta ei ole aiempia mainintoja, ympäristöstä on kuitenkin todettu kodanpohjia jo I. Itkosen Vuopajan kenttätutkimuksissa 1900-luvun alussa (1909-1910, 10-11; 1913, 3).

3.2 Tavoitteet

Ensisijaisena tavoitteena oli tutkia Saamen museon ja Vuopajan alueen välisellä polulla aiemmin havaittu ja 1993 kartoitettu kuoppa. Toisena päämääränä oli koekuopituksin ja kartoituksin selvittää I. Itkosen 1909 kuvaamien ja osittain paljastamien kodanpohjien tarkka sijainti sekä ympäröivän alueen ennestään tuntemattomia muinaisjäännöksiä ja kulttuurikerrosta.

4. TUTKIMUSTAPA

4.1 Koordinaatisto, kiintopisteet ja kaivausalueet

Kaivauksella noudatettiin alunperin Suomisen 1984 luomaa ja myös Arposen 1987-1988 käyttämää Saamen museon koordinaatistoa, jossa x-akseli kasvaa neulapohjoiseen ja y-akseli itään. Mittauksessa käytettiin Suomisen rautapulttia x330/y400 ja 1992 teodoliitin avulla vedettyä linjaa. Löydöt otettiin talteen 2 x 2 metrin ruuduissa jotka oli jaettu neliömetreihin siten, että lounaisneliö oli A, luoteisneliö B, kaakkoisneliö C ja koillisneliö D. Lähes kaikki löydöt on mitattu ruutujen sisällä paikalleen, vain seuralöydöt on merkitty neliömetrin tarkkuudella. Tarkat sijaintitiedot on ilmoitettu sentteinä 2 x 2 metrin ruudun lounaiskulmasta.

Kiintopisteinä käytettiin Suomisen 1984 kiintopistettä Saamen museo KP I sekä vuoden 1994 kaivauksissa määritettyä kiintopistettä Saamen museo IV. Kiintopisteet on merkitty yleiskarttaan. Kiinteitä kojeenpaikkoja ei käytetty, koska korkeudet laskettiin suoraan absoluuttisina. Kiintopisteet voidaan paikallistaa kaivauskoordinaatiston ja maaston perusteella seuraavasti:

KP I = 123.68 m mpy (x = 287, y = 402.5). Rakennuksen betoniperustan luoteiskulma alarinteessä noin 2.5 m Suomisen kaivausalueesta itään. Korkeus siirretty 1984 (Suomisen) Utsjoen tien länsipuolelta tielaitoksen kiintopisteestä nro 178 = 126.86 m mpy. (Huom. Torvinen ilmoittaa kaivauskertomuksessaan INARI 13 Saamelaismuseo I 1983 saman kiintopisteen korkeudeksi 126.83 m mpy)

KP IV = 122.55 m mpy (x = 331, y = 499). Saamen museon ja Vuopajan välisellä polulla vuoden 1994 kaivausalueesta 25 metriä itään matlassa ja pienessä maakivessä. Korkeus siirretty 65 metriä itäkoilliseen olevasta kiintopisteestä Vuopaja 1, jonka puolestaan siirtänyt Arponen 1987 Saamen museon kiintopisteestä I.

Kartoitetun tutkimusalueen laajuus oli 5000 m², josta tasokaivauksena avattiin 16 m², kodanpohjien koeruutuina 9 m² ja systemaattisina neliömetrin koekuoppina 15 m², yhteensä 40 m². Kuopan kohdalle tehty tasokaivausalue suunnattiin muinaisjäännöksen oletetun muodon perusteella suunnilleen väli-ilmansuuntiin ja sidottiin myöhemmin koordinaatistoon. Kodanpohjien koeruudut oli vedetty muinaisjäännöksen muodon tai koordinaatiston mukaan. Koekuopat avattiin systemaattisesti koordinaatistossa.

Kaivausalueiden äärikoordinaatit, pinta-ala, korkeus merenpinnasta sekä pohjataso olivat seuraavat:

Tasokaivausalue

325.60/472.70-			
327.05/476.35-			
329.30/471.15-			
330.80/474.85	16 m ²	123.50 m mpy	taso 12

Kodanpohjat

Itkosen kodanpohja 2			
335-336/490-493	3 m ²	122.95 m mpy	taso 0

Itkosen kodanpohja 3			
325-327/456-458	2 m ²	124.05 m mpy	taso 0

Kodanpohja 1994

307.20/440.10-			
308.10/439.55-			
309.45/443.25-			
310.25/442.90	4 m ²	124.15 m mpy	taso 0

Koekuopat

309/479	1 m ²	122.85 m mpy	taso 3
310/450	1 m ²	124.00 m mpy	taso 6
310/460	1 m ²	123.20 m mpy	taso 1
310/500	1 m ²	121.40 m mpy	taso 3
319/440	1 m ²	125.15 m mpy	taso 4
319/450	1 m ²	124.30 m mpy	taso 3
320/470	1 m ²	123.40 m mpy	taso 3
320/479	1 m ²	123.00 m mpy	taso 3
320/489	1 m ²	122.70 m mpy	taso 6
320/499	1 m ²	122.00 m mpy	taso 3
329/440	1 m ²	125.70 m mpy	taso 4
329/450	1 m ²	125.40 m mpy	taso 4
329/460	1 m ²	124.35 m mpy	taso 4
340/480	1 m ²	123.90 m mpy	taso 4
340/489	1 m ²	123.35 m mpy	taso 3

4.2 Kaivaustekniikka ja dokumentointi

Kaikissa alueissa sovellettiin samaa kaivaustekniikkaa. Pintaturve (krs 0) poistettiin leikkaamalla lapioilla ja pelkoilla. Mineraalimaan pinta nimettiin tasoksi 0, josta alaspäin kaivettiin pelkoilla 5 sentin kerroksina (krs 1 -> taso 1 -> krs 2 -> taso 2 jne.) puhtaaseen pohjamaahan saakka. Havaittujen rakenteiden takia kaivaus kuitenkin jätettiin koekuopassa 310/460 tasoon 1 ja koekuopassa 320/499 tasoon 3. Kodanpohjien koeruuduista poistettiin vain pintaturve ja puhdistettiin mineraalimaan pinta havaintojen tekoa varten. Dokumentoinnin jälkeen koeruudet peitettiin. Löytöjä

niistä ei otettu talteen mutta ne merkittiin karttoihin. Ennen peittämistä avattuihin alueisiin pantiin vuoden 1994 markka. Kaikki kaivettu mineraalimaa seulottiin 4 mm:n verkolla. Luukeskittymät seulottiin 2 mm:n verkolla.

Yleiskartoitus tehtiin alueelle aiemmin vedettyjen koordinaattilinjojen sekä bussolin ja mittanauhojen avulla. Ympäristöstä piirrettiin yleiskartta 1:500 ja kuopan tasokaivausalueesta pinta-, pohja-, taso- ja poikkileikkauskartat 1:25. Kuopan löydöistä on laadittu myös levintäkartta 1:25. Kodanpohjista piirrettiin korkeuskäyrin kuvatut pintavaaaituskartat 1:50 ja koeruuduista tasokartat 1:25. Koekuoppien rakenteet on piirretty tasokartoille 1:25. Kenttätö on kuvattu arkeologian osaston negatiiveille 97760-97800 ja diapositiiveille 32250-32271. Kaivausalueet on merkitty myös INARI 13 Saamen museon vuoden 1991 kaivauskertomuksen yleiskarttaan 1.

5. HAVAINNOT

5.1 Maaperä ja kulttuurikerros

Maaperä oli hiekka- ja soraamoreenia, joka oli paikoin voimakkaasti ruosteen kovettamaa. Podsolimaannos oli yleensä selvästi kehittynyt. Rikastuneen ruosteen takia maa irtosi osaksi vain liuskoina. Tasokaivausalueella ruoste vaikeutti kaivausta syvemmälle mentäessä. Koekuoppien perusteella maalaji vaihteli alueella kivikosta tasarakeiseen hiekkaan tai hietaan. Hienojakoisia maita oli erityisesti lähellä nykyistä rantaa olevissa kuopissa. Tasokaivausalueessa ja sen pohjoispuolisissa koekuopissa erottui mahdollinen vanhan maannoksen raita noin 10 senttiä nykyisen maanpinnan alapuolella, mikä vastaa Vuopajassa todettuja ylärinteen törmän romahduksia.

Kulttuurikerrokseksi tulkittuja lika- ja palomaita todettiin kaikissa kaivausalueissa sekä koekuopissa 310/450, 310/460, 320/470, 320/479, 320/489, 320/499, 329/450. Yli puolen metrin syvyyteen ulottunutta tasokaivausalueen kuoppaa lukuun ottamatta kulttuurikerroksen paksuus oli kaikkialla keskimäärin 5-10 senttiä, koekuopissa 310/450 ja 320/489 kuitenkin 25 senttiä.

5.2 Rakenteet

Tasokaivausalue

Kuoppa ja kiveys

Saamen museon ja Vuopajan välisellä polulla oleva kuoppa oli aiemmin havaittu painanteena ja kartoitettu vuoden 1993 kenttätöissä. Vuonna 1994 kuoppa lähiympäristöineen tutkittiin kokonaan. Pintaturve oli polun takia kulunut hyvin ohueksi ja noin 20 sentin syvyinen ja 2.5 metrin laajuinen pyöreähkö painanne erottui selvästi. Sen keskeltä paljastui turpeenpoiston jälkeen mineraalimaan pinnasta palanutta kiveystä ja nokimaata. Painanne tulkittiin kuopaksi, jonka sisällä oli kiveystä. Tasossa 0 kuopan painanne oli edelleen saman kokoinen kuin maan pinnassa. Painannetta ympäröivä hiekka ei vaikuttanut palaneelta.

Tasossa 1 kiveystä tuli esiin lisää ja kuopan ulkopuolellakin näkyi nyt huuhtoutuneessa ja rikastuneessa hiekassa selviä palon jälkiä. Kerroksista 0 ja 1 saatiin talteen niukasti löytöjä; jonkin verran kvartssia ja vähäinen määrä kvartsiittia ja serttiä. Löydöt olivat hajallaan ympäri kaivausalueetta. (Kartat 4-5.)

Tasossa 2 kuoppaa ympäröivät palomaat olivat hävinneet ja hiekka oli lähes kauttaaltaan rikastunutta sekä osittain ruosteen kovettamaa. Tässä tasossa kiveys erottui selvästi ympäristöstään. Se oli pyöreähkөөn kuoppaan tehty soikea, alunperin ehkä suorakaiteinen rakennelma. Kiveyksen koko oli 1.80 x 1.40 metriä. Rakenteen suunta oli lähinnä itäkaakko-länsiluode. Kivet oli ladottu hyvin tiivistä. Niiden läpimitta vaihteli 5 ja 40 senttimetrin välillä, mutta oli keskimäärin 10-20 senttiä. Reunoille oli koottu isompia kiviä ja sisusta täytetty pienemmillä kappaleilla. Kaikki kivet olivat voimakkaasti palaneita ja rapautuneita. Ne olivat enimmäkseen kulmikkaita, jopa teräviä. (Kartta 6.)

Kerrosta 3 kaivettaessa alkoi kiveyksen länsireunasta tulla esiin hiiltyneen puun jäännöksiä, joista osassa näkyi syiden kulkusuunta. Tasoon 3 mennessä kivet vähenivät olennaisesti ja edellistä tasoa 2 voidaankin pitää kiveyksen päätasona. Melko vähäiset löydöt kvartssia ja kvartsiittia keskittyivät kuopan ulkopuolelle luo-

teisosaan. Kiveyksen reunoista otettiin talteen muutamia palaneen luun kappaleita. Kerroksissa 4 ja 5 alettiin reunoista lähestyä kiveyksen pohjaa ja kivikova ruoste alkoi vaikeuttaa kaivamista. Kuopan ja kiveyksen länsireunassa erottui voimakkaan punaiseksi värjäytyneitä palomaita ja hiiltyneiden puiden päitä. Kuopan ulkopuolinen alue oli tasossa 5 jo osittain puhdasta pohjamaata. Löytöjä - kvartssia, kvartsiittia ja palanutta luuta - oli lounaiskulman keskittymää lukuun ottamatta kauttaaltaan ylempiä kerroksia vähemmän. Keskittymä oli kokonaan kiveyksen ja sitä ympäröivän kuopan ulkopuolella. (Kartta 7.)

Tasossa 6 kiveyksen länsireunassa olevat hiiltyneet puut tulivat lähes kokonaan esiin. Osa puista jatkui viistosti syvemmälle kiveyksen alle. Kerrosta 7 kaivettaessa kiveyksen reunoilta alkoi löytyä aiempaa enemmän palanutta luuta. Luu keskittyi selvästi kiveyksen reunoihin ja kuopan pohjaan. Kuopan ulkopuoliset löydöt, muutama kvartsi ja pieni määrä palanutta luuta, vähenivät huomattavasti kerrosta 7 kaivettaessa ja loppuivat tyystin tasoon 8 mennessä. (Kartta 8.)

Kiveys jatkui tasoon 11 ja kuoppa tasoon 12 saakka. Aivan kuopan pohjalla oli palaneen luun keskittymä (56 g) ja paikoin yli kymmenen senttiä paksu hiiltyneen puun kerros. Poikkileikkauksen perusteella kuoppa oli kaivettu noin viidenkymmenen sentin syvyiseksi muodoltaan patamaiseksi syvennykseksi. Pohjan halkaisija oli noin 1.5 metriä. Kuopan pohjalle ja reunamille oli ilmeisesti ladottu halkaisijaltaan vähintään kymmenen sentin paksuisia puita ennen keskustan täyttämistä kivillä. Merkille pantavaa on myös se, että kiveyksen löydöt, pääasiassa palaneet luun kappaleet keskittyivät rakenteen sivuille ja pohjalle. Kivien rapautumisesta päätellen kuopassa on ollut kova kuumuus ja pohjassa palomaa jatkui kuopan ulkopuolellekin. Kaivaus lopetettiin puhtaaseen pohjatasoon 12. (Kartat 4 ja 9.)

Havaintojen ja löytöjen perusteella kyseessä on asuinpaikkaan kuuluva, jonkinlaiseksi keittokuopaksi tulkittava jäännös.

Kodanpohjat

Itkosen kodanpohja 2

Itkonen mainitsee kertomuksessaan 1909 (s.10), että Vuopajan kodansijasta 1 noin "...60 m. lähes länteen on toinen selvä kotasi- ja, jonka jokapuolella on 10-15 cm korkea reunus". Kertomukseen liittyvään kodanpohjan karttaan (kartta 2) Itkonen on merkinnyt vallireunusta ja kaksi tulisijaa. Itkonen kertoo kohottaneensa turpeita saadakseen tulisijat näkyville.

Vuonna 1994 todettiin, että noin 60-65 metriä länsilounaaseen Vuopajan kodansijasta on kaksi kodanpohjaksi sopivaa syvennyttä. Pohjoisempi niistä oli matalan, länteen avautuvan vallin ympäröimä ja nelikulmaisen muotoinen (5 x 4 m) sopien hyvin Itkosen kuvaukseen. Siihen tehdystä koeruudusta paljastui ohuen turpeen alta mineraalimaan pinnasta hiekkaa, hieman sekoittunutta maata ja osia kahdesta kehämäisestä tulisijakiveyksestä. Noin 1.5 metrin päässä toisistaan lounais-koillis-suunnassa olevat kiveykset (1 x 0.7 m) täsmäävät jopa yksittäisten kivien tarkkuudella Itkosen karttaan.

Niin kuin Itkonenkin toteaa tulisijakivet olivat melko pieniä, noin 10 senttimetriä halkaisijaltaan. Ruudun keskiosassa hiekka oli liian värjäämää ja toisessa kiveyksessä oli palomaata. Sekoituneen maan perusteella Itkonen oli ilmeisesti hiukan liikutellut toista kiveystä. Koeruudussa erottui myös useita kvartseja, mutta niitä ei otettu talteen. Kvartsit on merkitty karttaan. Kaivaus jätettiin tasoon 0 ja peitettiin. (Kartta 11.)

Itkosen kodanpohja 3

Edellä mainitussa kertomuksessa Itkonen kuvaa kolmannen kodansijan edellisestä noin 30 metriä länteen, muodoltaan "pyöreämäisen ja aina 40 cm korkuisen vallin" ympäröimän. Itkosen mukaan kotasi- ja oli edellisen kaltainen, mutta vain yhdellä tulisijalla varustettu. Myös kotasijasta 3 Itkonen oli kohottanut turvetta ja tehnyt kartan (kartta 3).

Vuonna 1994 todettiin, että kodansijasta 2 noin 35 metriä länsilounaaseen rinteessä näkyvä, jo aiemmissa tutkimuksissa havaittu

ja 1993 kartoitettu painanne täsmäsi Itkosen kuvaukseen. Painanne oli pyöreänsoikea (6 x 5 m) ja se oli pohjoisreunastaan kaivettu noin puoli metriä rinteeseen sisään. Painanteeseen avatusta 2 x 1 metrin koeruudusta paljastui ohuen turpeen alta hiekkaisen mineraalimaan pinnasta suorakaiteinen tulisijakiveys, jonka koillis-päässä oli likamaata ja palanutta luuta. Pienikivinen (10-20 cm) tulisija oli lounais-koillis-suuntainen ja kooltaan noin 1.20 x 0.9 metriä. Havainnot sopivat hyvin Itkosen tietoihin. Luulöytöjä ei otettu talteen, mutta ne merkittiin karttaan. Kaivaus jätettiin mineraalimaan pintaan tasoon 0 ja peitettiin. (Kartta 12.)

Kodanpohja 1994

Vuoden 1994 kartoituksen yhteydessä alueelta todettiin useita kodanpohjiksi tulkittuja painanteita, joista osa on mainittu jo Itkosen 1909 kertomuksessa epävarmoina kodanpohjina (s. 11 ja kartta 22; Itkonen 1913, 3, kotasijat 4 ja 5). Isoimpaan, lounaispuoleltaan 20-30 senttiä korkean vallin reunustamaan ja kodanpohjasta 3 noin 20 metriä lounaaseen olevaan painanteeseen (9 x 4 m) tehtiin 4 x 1 metrin koeruutu, joka avattiin painanteen mukaisesti lounais-koillis-suuntaiseksi. Koeruudusta tuli esiin kauttaaltaan palanutta soran ja hiekan sekaista mineraalimaata ja kaksi tulisijakiveystä.

Lounaispäässä oleva kiveys oli kehämäinen ja suorakaiteinen (1 x 0.7 m) sekä suunnilleen lounais-koillis-suuntainen. Osittain palaneiden kivien koko oli keskimäärin 10-15 senttiä. Koillispuolella kiveys oli edellistä epämääräisempi, mutta palaneen maan ja kivien perusteella rakenne tulkittiin pyöreähköksi tulisijaksi (0.7 x 0.7). Kivet olivat melko pieniä (5-10 cm) ja osittain palaneita. Ruudun keskellä ja koillispuolella näkyi muutamia kvartseja sekä palanutta luuta, mutta niitä ei otettu talteen. Löytökohdat on merkitty karttaan. Kaivaus peitettiin tason 0 jälkeen. (Kartat 13 ja 14.)

Muut kodanpohjat

Kartoituksessa havaittiin Itkosen havainnot mukaan lukien yhdeksän painannetta, joista Vuopajan kodanpohjan 1 lisäksi kolme on koekaivauksin varmennettu asumuksenpohjiksi. Painanteiden ohella

alueelta todettiin lukuisia erikokoisia kuoppia, joista osa on luultavasti asumuksenpohjia tai vuonna 1994 tutkitun rakenteen kaltaisia keittokuoppia. Painanteet muodostavat kaksi tasannetta myötäilevää, lounais-koillis-suuntaista riviä. Kodanpohjien 2 ja 3 ja ehkä myös kodanpohjan 1994 muodostama ylempi rivi seuraa rinteen ylätörmän tyveä ja alempi, mahdollisina kodanpohjina pidettyjen syvennysten rivi nykyisen rantatörmän päällystää. Alempia painanteita ei toistaiseksi ole tutkittu, mutta koon, muodon ja keskinäisen asemansa perusteella nekin todennäköisesti ovat asumuksenpohjia. Turvekerroksen paksuuden suuret vaihtelut vaikeuttivat koon ja muodon tarkkaa hahmottamista, mutta painanteet vaikuttavat enemmän soikeilta tai nelikulmaisilta kuin pyöreiltä. Niiden koko on keskimäärin 4-5 metriä ja syvyys 20-40 senttiä ympäristöstään. (Kartta 1 ja 2.)

Koekuopat

Tulisija koekuopassa 310/460

Kivetty tulisija todettiin jo tasossa 0. Sekä kivet että ympäröivä hiekka oli voimakkaasti palanut. Tasossa 1 kaakkoisnurkasta esiin suurehko maakivi ja tulisijan kivet olivat harvasti sen luoteispuolella. Kivien koko oli noin 10-15 senttiä. Niiden välissä oli löytöjä kvartsista ja liuskeesta. Kaivaus lopetettiin tasoon 1 ja kuoppa peitettiin. (Kartta 15.)

Kiveys koekuopassa 320/499

Kiveys tuli esiin tasossa 0 paksun turvekerroksen alta. Kuopan kaakkoisnurkasta paljastui myös mineraalimaan pintaa, joka oli osittain palanut ja likaiseksi värjäytynyttä. Kiveyksessä ei juuri ollut maata, vaan siihen näytti ladotun pelkkiä kiviä jonkinlaiseen kuoppaan tai syvänteeseen. Joukossa oli muutama 25-30 sentin kokoinen kivi, mutta muuten keskikoko oli noin 10-15 senttiä. Kiveys puhdistettiin esiin tasoon 2, mutta sen kaivamista ei jatkettu syvemmälle vaan kuoppa peitettiin. Kiveystä ympäröivästä maasta otettiin talteen kvartsia ja palanutta luuta. (Kartta 15.)

5.3 Löydöt

Kaivauksen löydöt on luetteloitu Kansallismuseon kokoelmiin numerolla KM 28364:1-215 (diar. 11.8.1994). Ne on luetteloinut HuK Tuija Laurén. Kuopan tasokaivausalueen löydöt olivat melko vähäisiä; esineitä, ytimiä ja iskoksia raaka-aineena pääasiassa kvartsi. Palanut luu on ainoa varmasti kuopan kiveykseen liittyvä löytöryhmä. Koekuopissa - 13 löydöllistä kuoppaa - löytömateriaali oli samantapaista asuinpaikka-aineistoa, joukossa edellisten lisäksi liuske-iskoksia ja kvartsiittimikroliitti. Runsaasti löytöjä saatiin talteen koekuopista 310/460, 319/450, 320/479, 320/489, 340/480.

Löytöryhmä	kpl	g
------------	-----	---

Tasokaivausalue:

Löytötiheys ilman palanutta luuta 7 kpl/17 g/m².

Löytötiheys kaikki löydöt 285 kpl/25 g/m².

Kvartsi

kaapimia	4	44
ytimiä	3	27
pilstottuja kappaleita	5	54
säleitä	2	2
iskoksia	87	121
Yhteensä	101	248

Kvartsiitti

kaapimia	2	7
iskoksia	5	17
Yhteensä	7	24

Sertti

iskoksia	2	1
----------	---	---

Palanutta luuta	4456	126
-----------------	------	-----

Kaikki yhteensä	<u>4566</u>	<u>399</u>
-----------------	-------------	------------

Koekuopat:

Löytötiheys (löydölliset kuopat 13 m²) 27 kpl/25 g/m².

	kpl	g
Kvartsi		
kaapimia	9	47
esineen katkelmia	7	5
ytimiä	7	37
pilstottuja kappaleita	13	73
säleitä	2	4
iskoksia	192	147
Yhteensä	230	313
Kvartsiitti		
mikroliittejä	1	1
ytimiä	1	4
iskoksia	9	4
Yhteensä	11	9
Sertti		
iskoksia	2	1
Liuske		
iskoksia	7	4
Palanutta luuta	107	9
Kaikki yhteensä	<u>357</u>	<u>336</u>

6. NÄYTTEET JA ANALYYSIT

6.1 Luuanalyysi

Luuaineisto on peräisin pääasiassa tasokaivausalueen kuopasta. Kaikki luu oli palanutta ja siitä saatiin talteen 4563 kpl/135 g. Luut on analysoinut FK Pirkko Ukkonen Helsingin yliopiston eläintieteen laitoksella. Aineistosta on voitu määrittää 72 fragmenttia eli 1.6 % kokonaismäärästä. Tulokset on esitetty liitteessä 1.

6.2 Radiohiilianalyysi

Hiilinäytteitä otettiin kahdesta kohdasta. Molemmat näytteet otettiin kuopan kiveyksen pohjalla ja reunoilla olleesta hyvin säilyneestä hiiltyneestä puusta. Näytteenottokohdat on merkitty karttoihin. Kaikki näytteet poimittiin pinseteillä minigrip-pussiin. Helsingin yliopiston ajoituslaboratorioon toimitettiin 31.8.1994 analyysiin seuraava näyte:

Kohde	Ruutu	x	y	z	kr
Kiveys	328/472C	45-50	130-135	122.85	8

Analyysitulokset (Hel-3580 7600±90 BP) kommentteineen on esitetty liitteessä 2.

Kokoelmiin (KM 28364:214-215) tallennettiin seuraavat näytteet:

Kohde	Ruutu	x	y	z	kr
:214 Kiveys	328/472A/C	15-30	80-120	123.10	7
:215 Kiveys	328/472C	45-50	130-135	122.85	9

Näyte KM 28364:215 on samaa näytettä kuin analysoitu näyte (Hel-3580).

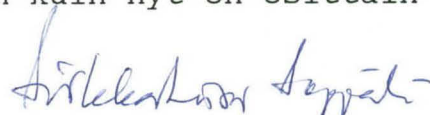
7. TULOKSET JA YHTEENVETO

Kenttätutkimukset liittyivät Inarin kirkonkylässä sijaitsevan Saamen museon alueen rakentamiseen ja ulkomuseon kehittämiseen. Ensimmäisenä tavoitteena oli tutkia Saamen museon ja Vuopajan alueen välisellä polulla havaittu kuoppa. Toisena päämääränä oli koekuoppituksin ja kartoituksin selvittää I. Itkosen 1909 kuvaamien ja osittain paljastamien kodanpohjien tarkka sijainti sekä ympäröivän alueen muinaisjäännöksiä ja kulttuurikerrosta.

Tavoitteiden mukaisesti kuoppa lähiympäristöineen tutkittiin kokonaan. Myös Itkosen tutkimat kodanpohjat 2 ja 3 paikallistettiin ja kartoitettiin. Lisäksi koko INARI 13 -alueen yleiskarttaan täydennettiin aiemmin puutteellinen Saamen museon ja Vuopajan välinen vyöhyke. Kartoituksen ohella alueelle tehtiin 15 koekuoppaa, joista kolmessa oli sekä selvä kulttuurikerros että runsaasti löytöjä (310/460, 320/479, 320/489). Alueelta on tähän mennessä Itkosen havainnot mukaan lukien todettu yhdeksän kodanpohjaa, joista viisi on toistaiseksi tutkimattomina epävarmoja.

Tasokaivauksena tutkittu kuoppa ja siihen tehty kiveys on havaintojen ja löytöjen perusteella asuinpaikkaan kuuluva, jonkinlaiseksi keittokuopaksi tulkittava jäännös. Löydöistä ei voi päätellä kuopan tarkkaa ikää. Ajoitus tukeutuukin rakenteen pohjasta otetun näytteen radiohiilimääritykseen Hel-3580, jonka tuloksen 7600 ± 90 BP mukaan kuoppa olisi mesoliittinen. Keittokuopalla ja kodanpohjilla ei luultavasti ole ajallista yhteyttä. Sen sijaan kodanpohjat voivat keskenään olla samanaikaisia, koska niiden topografinen sijainti noudattaa tiettyä yhdenmukaisuutta. Vuopajan kodansijan 1 tulisijasta otetun radiohiiliajoituksen pohjalta (Arponen 1988; Hel-2912 1770 ± 100 BP) kyseessä saattaa olla varhaismetallikautinen, jopa rautakauden alkuun ajoittuva kodanpohjaryhmä.

Vuoden 1994 tutkimus vahvisti, että museoalueen eteläpuolinen tasanne on kokonaan suojeltavaa muinaisjäännöstä. Sen perusteella alueella olisi kiellettävä kaikki maanpintaa kuluttava käyttö, mieluiten aitauksin sulkemalla niin kuin nyt on osittain jo tehty.

Sirkka-Liisa Seppälä

Helsingissä 28.4.1995

KARTTALUETTELO

Kartat

Nro kartta		koko	sivu
1.	Yleiskartta 1:500	A2	35
2.	Yleiskartta 1:500	A2	36
3.	Pintavaaituskartta 1:25 kuoppa	A3	37
4.	Pinta- ja pohjavaaituskartta 1:25 kuoppa	A3	38
5.	Tasokartta 1:25 kuoppa taso 0	A3	39
6.	Tasokartta 1:25 kuoppa taso 2	A3	40
7.	Tasokartta 1:25 kuoppa taso 5	A3	41
8.	Yksityiskohtakartta 1:25 kuoppa taso 6	A3	42
9.	Poikkileikkauskartta 1:25 kuoppa ja kiveys	A3	43
10.	Löytökartta 1:25 kuoppa kaikki kerrokset	A3	44
11.	Pintavaaituskartta 1:50 ja tasokartta 1:25 Itkosen kodanpohja 2 taso 0	A3	45
12.	Pintavaaituskartta 1:50 ja tasokartta 1:25 Itkosen kodanpohja 3 taso 0	A3	46
13.	Pintavaaituskartta 1:50 kodanpohja 1994	A3	47
14.	Tasokartta 1:25 kodanpohja 1994 taso 0	A4	48
15.	Tasokartta 1:25 koekuoppa 310/460 taso 1 ja koekuoppa 320/499 taso 2	A4	49

Karttatyyppeiden lukumäärä

Kartta	mk	koko	kpl
Yleiskarttoja	1:500	A2	2
Pintavaaituskarttoja	1:25	A3	1
Pintavaaituskarttoja	1:50	A3	1
Pinta- ja pohjavaaituskarttoja	1:25	A3	1
Pintavaaitus- ja tasokarttoja	1:25/1:50	A3	2
Tasokarttoja	1:25	A3	3
Tasokarttoja	1:25	A4	2
Yksityiskohtakarttoja	1:25	A3	1
Poikkileikkauskarttoja	1:25	A3	1
Löytökarttoja	1:25	A3	1

A2 2 kpl
A3 11 kpl
A4 2 kpl

NEGATIIVILUETTELO

Kuvaaja S.-L. Seppälä

6 x 6

- 97760 Yksityiskohtakuva. Kuoppa. Kiveys tasossa 0. Etelälounaasta.
- 97761 Yksityiskohtakuva. Kuoppa. Kiveys tasossa 0. Pohjoisluoteesta.
- 97762 Tasokuva. Itkosen kodanpohja 2. Kaivausalue tasossa 0. Lännestä.
- 97763 Tasokuva. Itkosen kodanpohja 3. Kaivausalue tasossa 0. Etelästä.
- 97764 Tasokuva. Kuoppa tasossa 1. Eteläkaakosta.
- 97765 Tasokuva. Kuoppa tasossa 1. Länsilounaasta.
- 97766 Yksityiskohtakuva. Kuoppa. Kiveys tasossa 1. Etelälounaasta.
- 97767 Tasokuva. Kodanpohja 1994. Kaivausalue tasossa 0. Itäkoillisesta.
- 97768 Yksityiskohtakuva. Kuoppa. Kiveys tasossa 1, toinen profiilipalkki purettu. Lännestä.
- 97769 Yksityiskohtakuva. Kuoppa. Kiveys tasossa 1, toinen profiilipalkki purettu. Lounaasta.
- 97770 Yksityiskohtakuva. Kuoppa. Kiveys tasossa 1, toinen profiilipalkki purettu. Idästä.
- 97771 Työkuva. J. Seppä ja P. Rautiainen kaivavat kiveystä tasoon 2. Kaakosta.
- 97772 Työkuva. J. Seppä ja P. Rautiainen kaivavat kiveystä tasoon 2. Länsiluoteesta.
- 97773 Tasokuva. Kuoppa tasossa 2. Eteläkaakosta.
- 97774 Yksityiskohtakuva. Kuoppa. Kiveys tasossa 2. Lännestä.
- 97775 Yksityiskohtakuva. Kuoppa. Kiveys tasossa 2. Lännestä.
- 97776 Tasokuva. Kuoppa tasossa 2. Eteläkaakosta.
- 97777 Tasokuva. Kuoppa tasossa 2. Länsilounaasta.
- 97778 Tasokuva. Kuoppa tasossa 2. Länsilounaasta.
- 97779 Yksityiskohtakuva. Koekuoppa 320/499. Kiveys tasossa 2. Etelästä.
- 97780 Yksityiskohtakuva. Kuoppa. Kiveys tasossa 3. Lännestä.
- 97781 Yksityiskohtakuva. Kuoppa. Kiveys tasossa 3. Luoteesta.

- 97782 Yksityiskohtakuva. Kuoppa. Kiveys tasossa 5. Lännestä.
- 97783 Yksityiskohtakuva. Kuoppa. Kiveys tasossa 6. Reunoilla hiiltynyttä puuta. Länsiluoteesta.
- 97784 Työkuva. P. Rautiainen kaivaa kiveystä. Itäkoillisesta.
- 97785 Poikkileikkauskuva. Kuoppa. Kiveyksen poikkileikkaus pohjatasossa. Itäkoillisesta.
- 97786 Poikkileikkauskuva. Kuoppa. Kiveyksen poikkileikkaus tasossa 10. Lännestä.
- 97787 Yksityiskohtakuva. Kuoppa. Hiiltynyttä puuta kiveyksen pohjalla tasossa 10. Luoteesta.
- 97788 Poikkileikkauskuva. Kuoppa. Kiveyksen poikkileikkaus pohjatasossa. Länsilounaasta.
- 97789 Poikkileikkauskuva. Kuoppa. Kiveyksen poikkileikkaus pohjatasossa. Länsilounaasta.
- 97790 Poikkileikkauskuva. Kuoppa. Kiveyksen poikkileikkaus pohjatasossa. Etelälounaasta.
- 24 x 36
- 97791 Yleiskuva. Kuoppa ennen turpeenpoistoa. Eteläkaakosta.
- 97792 Työkuva. M. Puikko, H. Kojo, M. Lietoff ja T. Nolen kaivavat kuoppaa ja kiveystä tasoon 0. Länsilounaasta.
- 97793 Työkuva. M. Puikko kaivaa kiveystä tasoon 0. Lännestä.
- 97794 Tasokuva. Kuoppa tasossa 0. Keskellä kiveys. Eteläkaakosta.
- 97795 Tasokuva. Kuoppa tasossa 0. Keskellä kiveys. Länsilounaasta.
- 97796 Yksityiskohtakuva. Kuoppa. Kiveys tasossa 2. Etelästä.
- 97797 Yksityiskohtakuva. Kuoppa. Kiveys tasossa 2. Etelästä.
- 97798 Yksityiskohtakuva. Kuoppa. Kiveys tasossa 2. Kaakosta.
- 97799 Poikkileikkauskuva. Kuoppa. Kiveyksen poikkileikkaus pohjatasossa. Itäkoillisesta.
- 97800 Poikkileikkauskuva. Kuoppa. Kiveyksen poikkileikkaus pohjatasossa. Taustalla M. Puikko, H. Kojo ja P. Rautiainen. Itäkoillisesta.

DIAPOSITIIVILUETTELO

Kuvaaja S.-L. Seppälä

- 32250 Tasokuva. Kuoppa tasossa 0, keskellä kiveys. Keskellä kulkee polku Vuopajaan. Länsilounaasta.

- 32251 Työkuva. M. Puikko, H. Kojo, M. Lietoff ja T. Nolen kaivavat kuoppaa ja kiveystä tasoon 0. Länsilounaasta.
- 32252 Tasokuva. Kuoppa tasossa 1. Länsilounaasta.
- 32253 Tasokuva. Kuoppa tasossa 2. Länsilounaasta.
- 32254 Yksityiskohtakuva. Kuoppa. Kiveys tasossa 2. Etelästä.
- 32255 Yksityiskohtakuva. Kuoppa. Kiveys tasossa 2. Lännestä.
- 32256 Työkuva. P. Rautiainen valmistautuu piirtämään kuopan keskellä olevaa kiveystä tasossa 2. Pohjoisluoteesta.
- 32257 Yksityiskohtakuva. Kuoppa. Kiveys tasossa 5. Länsilounaasta.
- 32258 Poikkileikkauskuva. Kuoppa. Kiveyksen poikkileikkaus tasossa 10. Lännestä.
- 32259 Yksityiskohtakuva. Kuoppa. Hiiltynyttä puuta kiveyksen pohjalla tasossa 10. Lännestä.
- 32260 Poikkileikkauskuva. Kuoppa. Kiveyksen poikkileikkaus pohjatasossa. Toista puolta kaivavat M. Puikko, H. Kojo ja P. Rautiainen. Itäkoillisesta.
- 32261 Poikkileikkauskuva. Kuoppa. Kiveyksen poikkileikkaus pohjatasossa. Länsilounaasta.
- 32262 Poikkileikkauskuva. Kuoppa. Kiveyksen poikkileikkaus pohjatasossa. Etelälounaasta.
- 32263 Työkuva. Vasemmalta P. Kitti, M. Puikko, H. Kojo, M. Lietoff ja T. Nolen kaivavat toiseksi viimeisenä työpäivänä kuopan profiilipalkkia pohjaan. Eteläkaakosta.
- 32264 Yleiskuva. Kaivausalue peitettynä. Keskellä kulkee polku Vuopajaan. Länsilounaasta.
- 32265 Tasokuva. Itkosen kodanpohja 2. Kaivausalue tasossa 0. Lännestä.
- 32266 Yleiskuva. Itkosen kodanpohja 3. Kaivausalue tasossa 0. Etelästä.
- 32267 Tasokuva. Itkosen kodanpohja 3. Kaivausalue tasossa 0. Etelästä.
- 32268 Yleiskuva. Kodanpohja 1994. Kaivausalue tasossa 0. Itäkoillisesta.
- 32269 Tasokuva. Kodanpohja 1994. Kaivausalue tasossa 0. Koillisesta.
- 32270 Yksityiskohtakuva. Koekuoppa 310/460. Tulisijakiveystä tasossa 1. Etelästä.
- 32271 Yksityiskohtakuva. Koekuoppa 320/499. Kiveys tasossa 2. Etelästä.

97791

Yleiskuva. Kuoppa ennen turpienpoistoa.
Eteläkaakosta.

97792

Työkuva. M. Puikko, H. Kojio, M. Pietola ja
T. Nolen kaivavat kiveyksiä tnsoon O. Lännilomasta.

97794

Tasokuvan. Kuopista noin 0. Keskellä kivessä.

Eteläkaakosta.

97795

Tasokuvan. Kuopista noin 0. Keskellä kivessä.

länkilounaasta.

97765

Tasokunta. Kuoppa tasona 1. Kiveys keskellä. Länsiluonasta.

97768

Yleistyiskohdekuoppa. Kuoppa. Kiveys tasona 1. Länneestä.

97772

Työkuoppa. Kiveystä kaivetaan tsoon 2. Länsiluotusta.

97773

Tasokunta. Kuoppa tasona 2. Keskellä kiveys. Eteläkankaasta.

97774

Ylentyskohtokuva. Kuoppa.
Kiveys tasona 2. lännestä.

97778

Tasokuva. Kuoppa tasona 2,
länsilounasta.

97780

Ylentyskohtokuva. Kuoppa, kiveys
tasona 3. lännestä.

97786

Pötkikivikauskuva. Kuoppa. Kiveyksen
pötkikivikaus tasona 10. lännestä.

97787

Yksityiskontakuwa. Kuoppa. Hittynytta runta kiveyksen pohjalla
tmsona 10. arostusta.

97785

Poikkileikkauksen Kuoppa.
Kiveyksen poikkileikkauksen pohja-
tmsona. Itäkoillisesta.

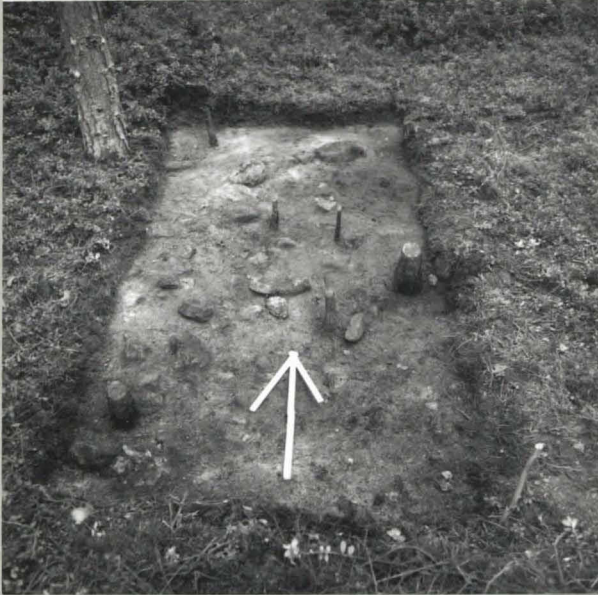
97789

Poikkileikkauksen Kuoppa.
Kiveyksen poikkileikkauksen pohja-
tmsona. länsilounaasta.

97790

Poikkileikkauksen Kuoppa.
Kiveyksen poikkileikkauksen pohja-
tmsona. Etelälounaasta.

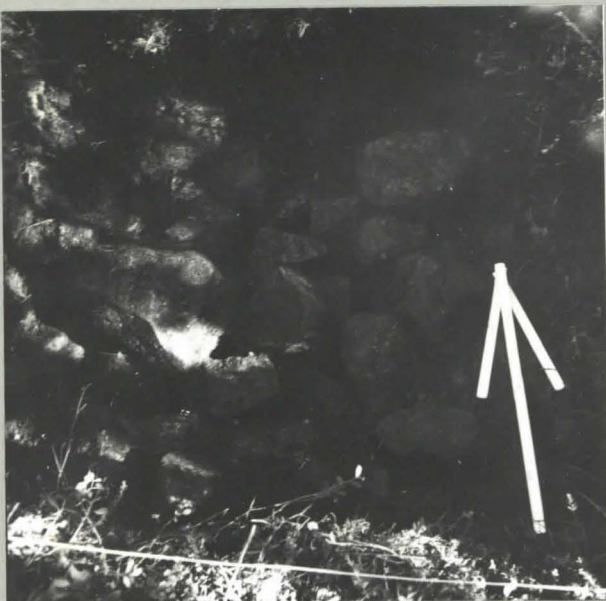
97763

Tasokuwa. Hkosen kodanpohja 3.
Kaivausalue trossa 0. Etelästä.

97767

Tasokuwa. Kodanpohja 1994.
Kaivausalue trossa 0. Itäkoillisesta.

97779

Yleniyskallakuwa. Kiveys koe-
kuopama 320/499 trossa 2.
Etelästä.

32251

Työkuva. M. Puikko, H. Kojo, M. Lietoff ja T. Nolen kaivavat kuoppaa ja kiveystä tasoon 0. Länsilounaasta. Kuva S.-L. Seppälä

INARI 13 Saamen museo/ S.-L. Seppälä 1994

32253

Tasokuva. Kuoppa tasossa 2. Länsilounaasta.

INARI 13 Saamen museo/ S.-L. Seppälä 1994

32256

Työkuva. P. Rautiainen valmistautuu piirtämään kuopan keskellä olevaa kiveystä tasossa 2. Pohjoisluoteesta.

INARI 13 Saamen museo/ S.-L. Seppälä 1994

32258

Poikkileikkauskuva. Kuoppa. Kiveyksen poikkileikkaus tasossa 10. Lännestä.

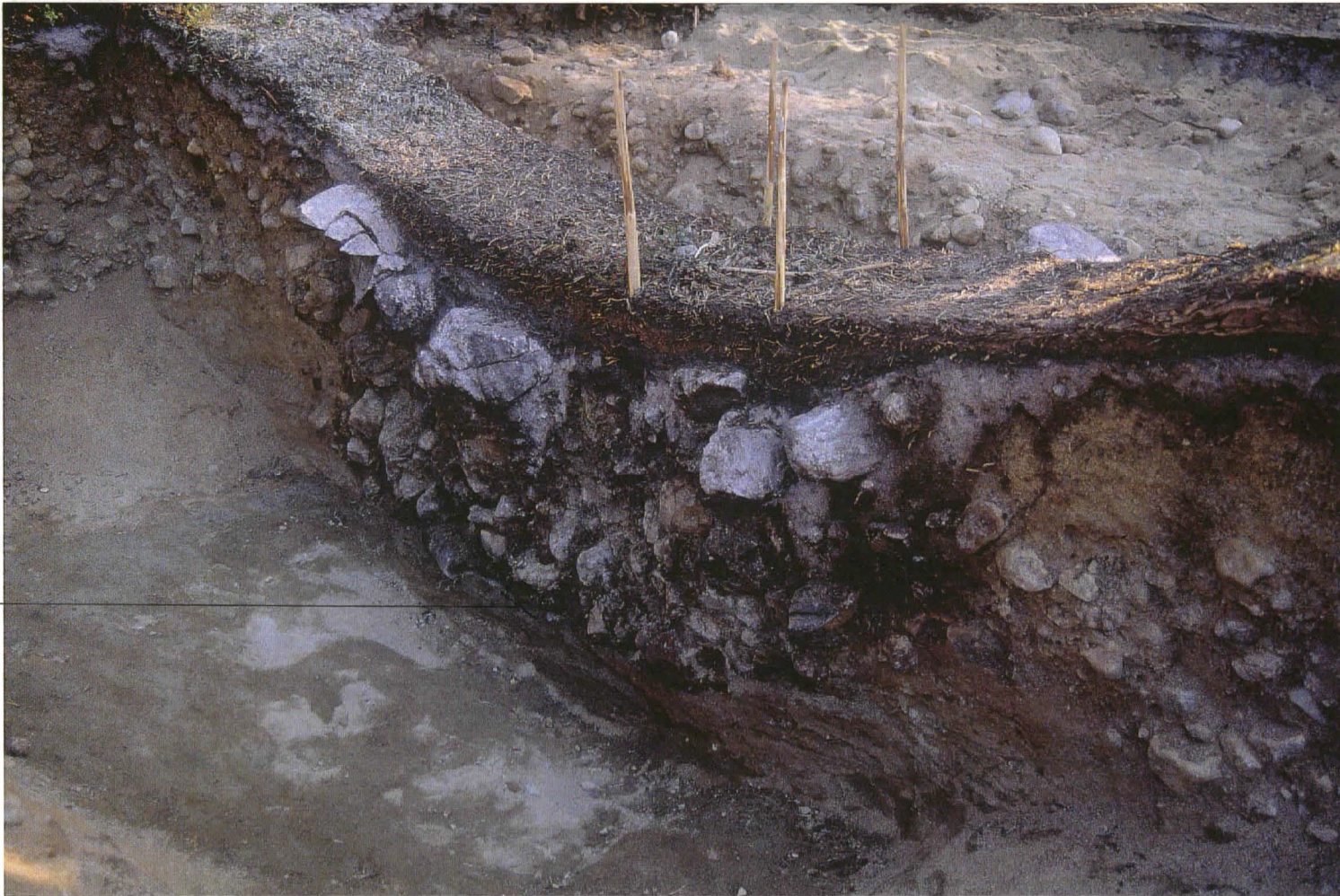
INARI 13 Saamen museo/ S.-I. Seppälä 1994

32260

Poikkileikkauskuva. Kuoppa. Kiveyksen poikkileikkaus pohjatasossa. Toista puolta kaivavat M. Puikko, H. Kojo ja P. Rautiainen. Itäkoillisesta.

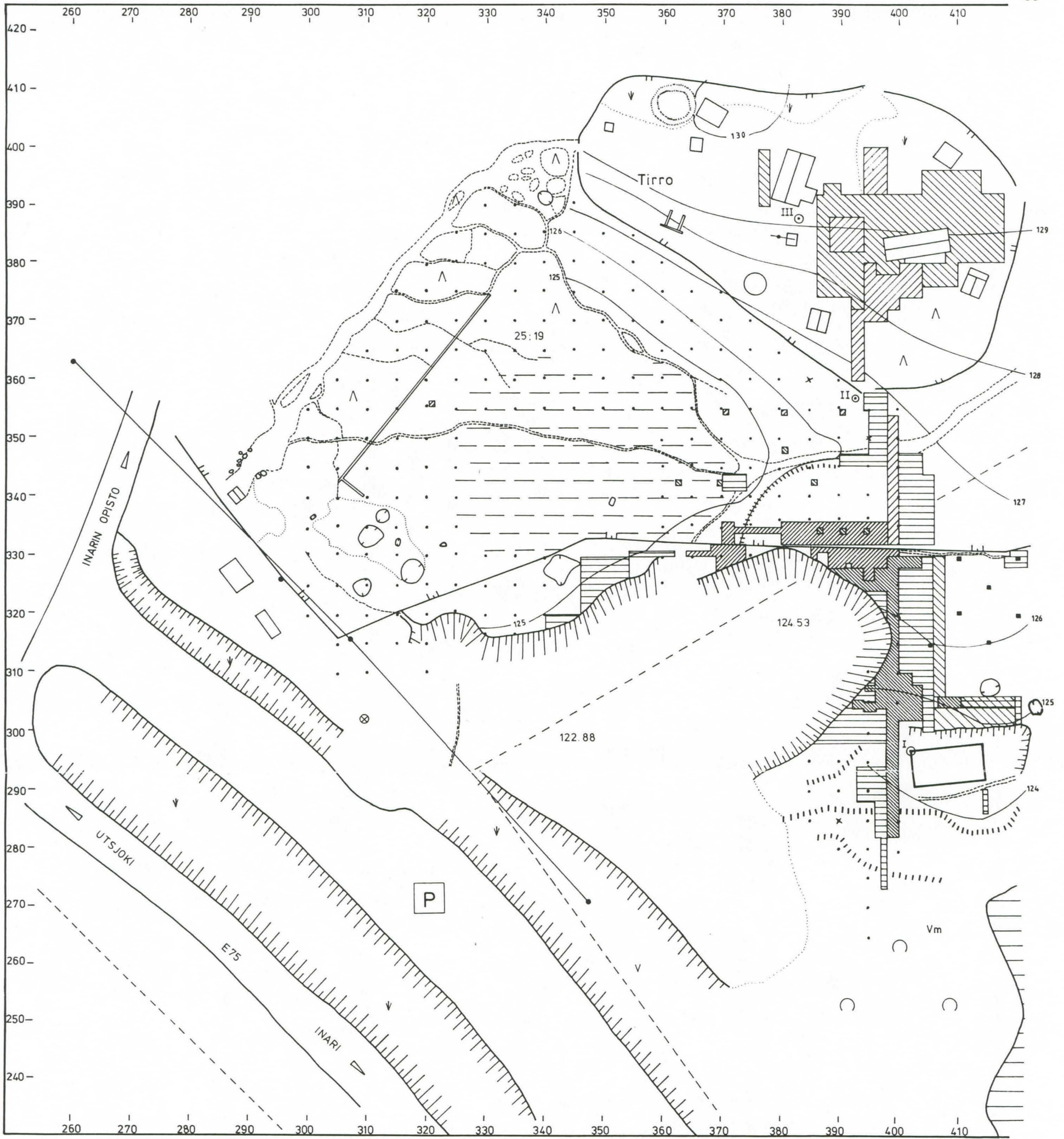
INARI 13 Saamen museo/ S.-L. Seppälä 1994

¹⁴CKM 28364:215
Hel-3580

32262

Poikkileikkauskuva. Kuoppa. Kiveyksen poikkileikkaus pohjatasossa. Etelälounaasta.

INARI 13 SAAMEN MUSEO

S.-L. Seppälä 1994

Yleiskartta 1:500 pienennys 71%

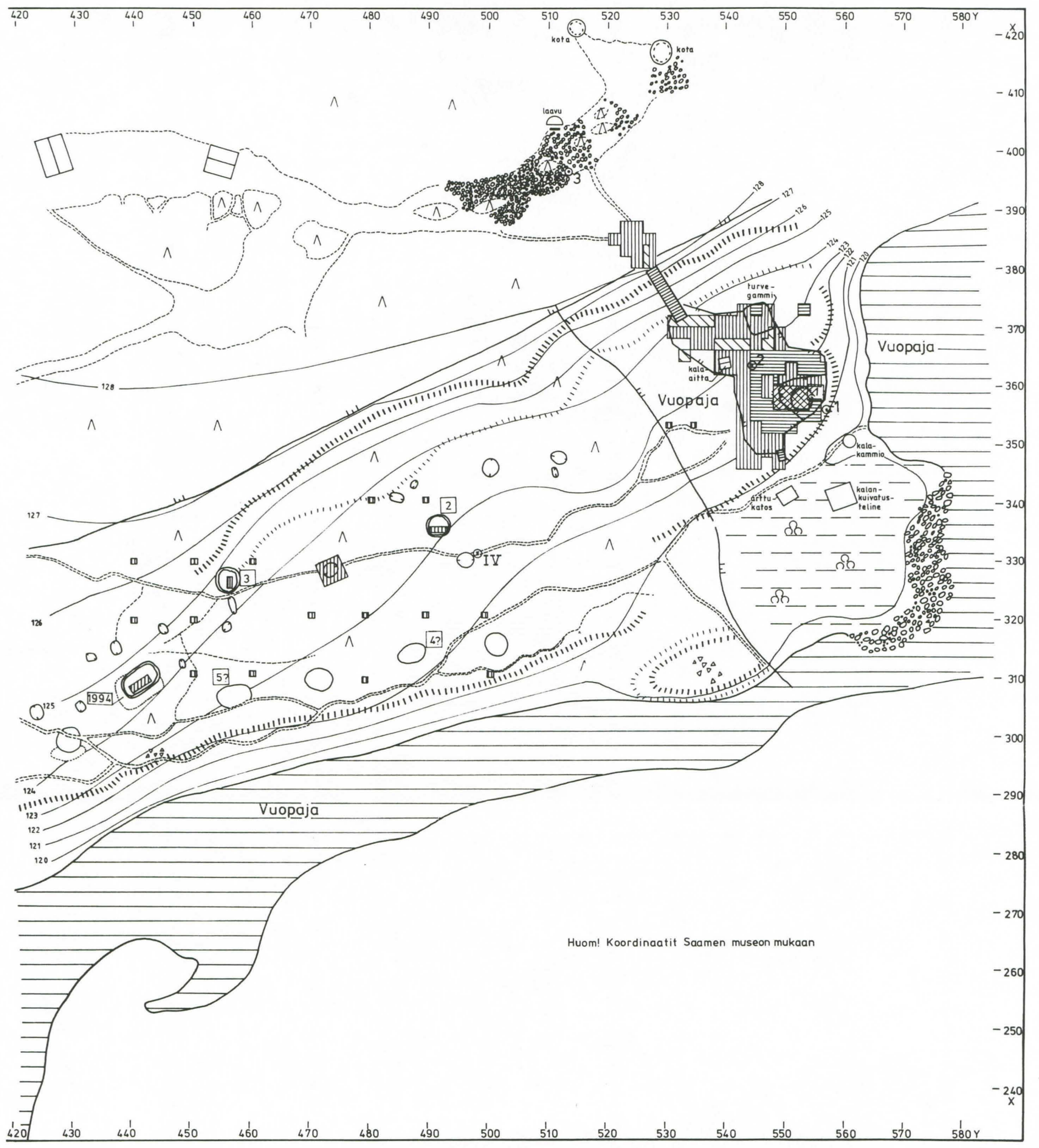
0 10 50 m

Piirt. P. Rautiainen

- ▨ Suominen 1984
- Arponen 1987
- ▧ Arponen 1988
- ▩ Seppälä 1991
- Seppälä 1992
- Seppälä 1993
- kairaseulonta 1991 ja 1992
- × löydöllinen näyte
- ⊗ kunnallinen kiintopiste
- ⊙ kiintopisteet I = 123.68 m mpy
II = 127.39 m mpy
III = 129.27 m mpy

- ||||| törmä
- ▤ Saamen museon aita
- ▥ Tirron talon aita
- ▦ oja
- ▧ rakennuksen perusta
- ⊙ joukkueteltan pohja?

INARI 13 SAAMEN MUSEO
S.-L. Seppälä 1994

Yleiskartta 1:500 pienennys 71%

Piirt. P. Rautiainen

- I. Itkosen ja S. Päsin kaivausalueet 1909 ja 1929
- Arponen 1987 - 1988
- Seppälä 1993
- Seppälä 1994
- kiintopiste 1 = 121.71 m mpy
2 = 122.96 m mpy
3 = 128.92 m mpy
IV = 122.55 m mpy
- Saamen museon aita
- aita
- törmä
- törmän tyvi
- portaat
- Itkosen kodanpohja 1:n rekonstruktio
- kodanpohja, valli ympärillä
- " " " , Itkonen 1909
- " " " , epävarma
- " " " , mahdollinen

INARI 13 SAAMEN MUSEO

S.-L. Seppälä 1994

Pintavaaituskartta 1:25, korkeuskäyrät

Kuoppa

Kp = 122.55 m mpy

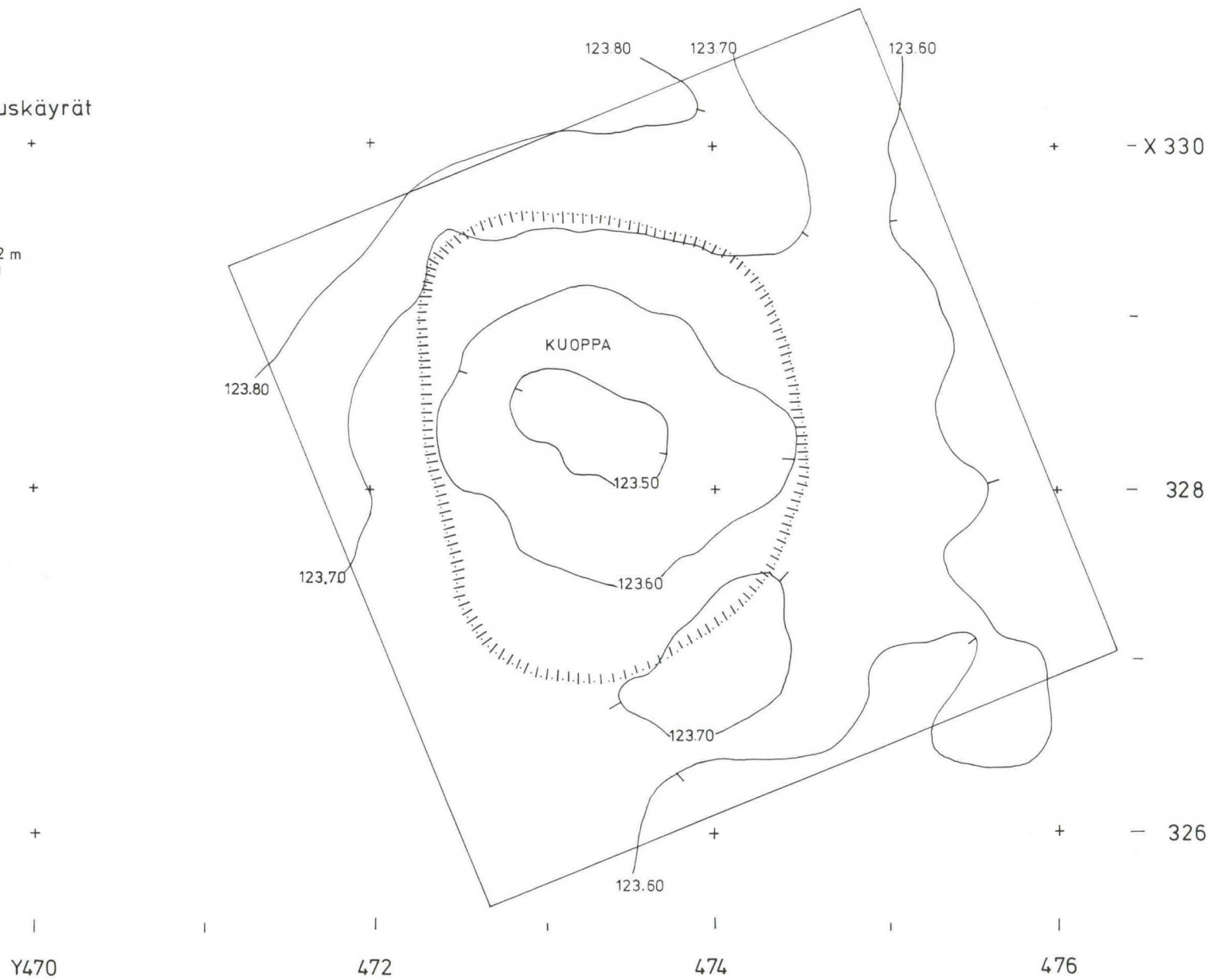
Piirt. P. Rautiainen

pienennys 71%

kuopan painanne

neulapohjoinen

Tasokartta 1-25 taso 0

Kuoppa

Kp = 122.55 m mpy

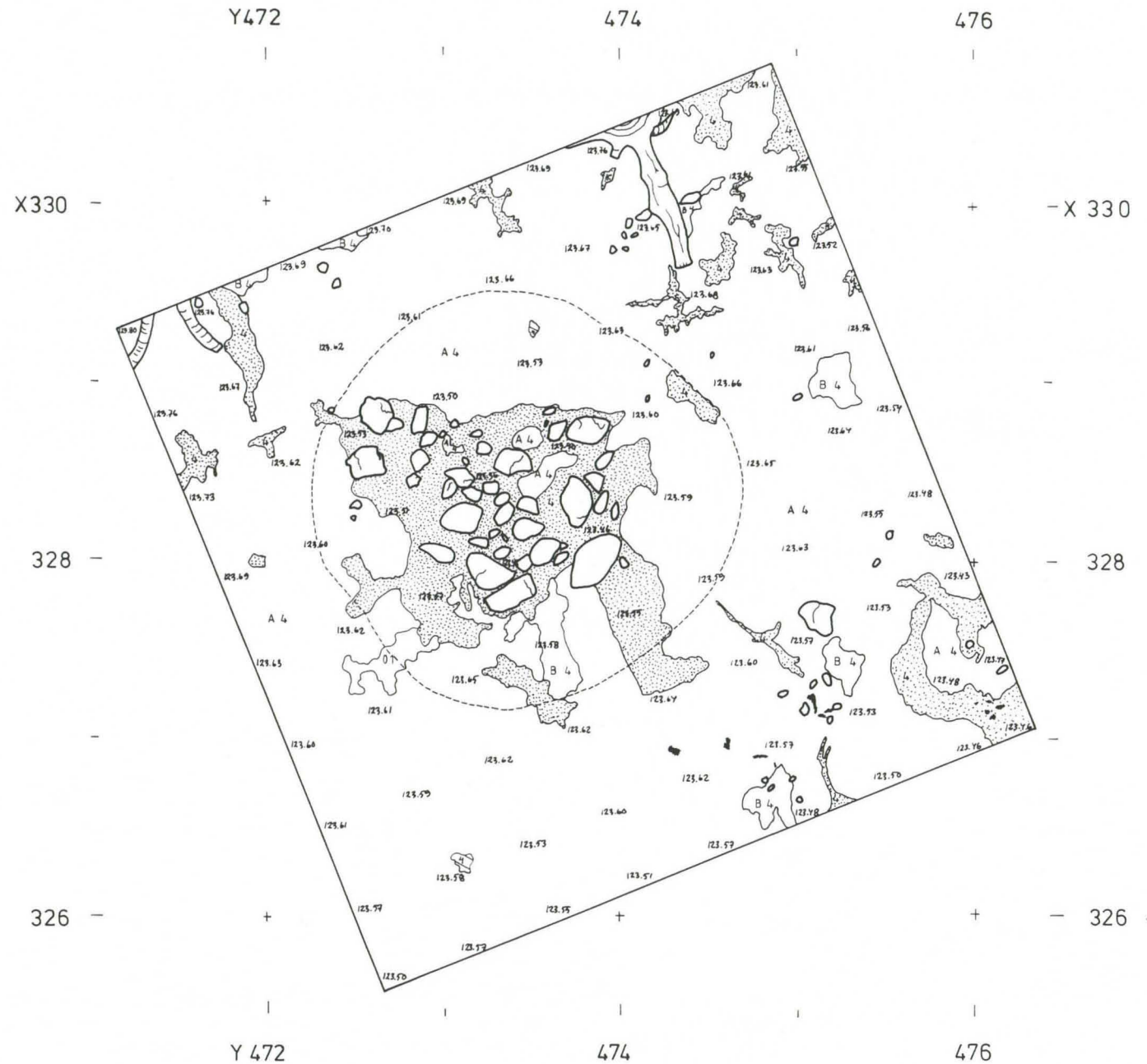
Piirt. P. Rautiainen

pienennys 71%

- 0 humus
- A huuhtoutunut
- B rikastunut
- 1 turve
- punertavaksi palanut huuhtoutunut
- nokimaa
- hiiltä
- kuopan reuna
- kivet kuopassa palaneita

neulapohjoinen

S.-L. Seppälä 1994

Tasokartta 1:25 taso 2

Kuoppa

Kp = 122.55 m mpy

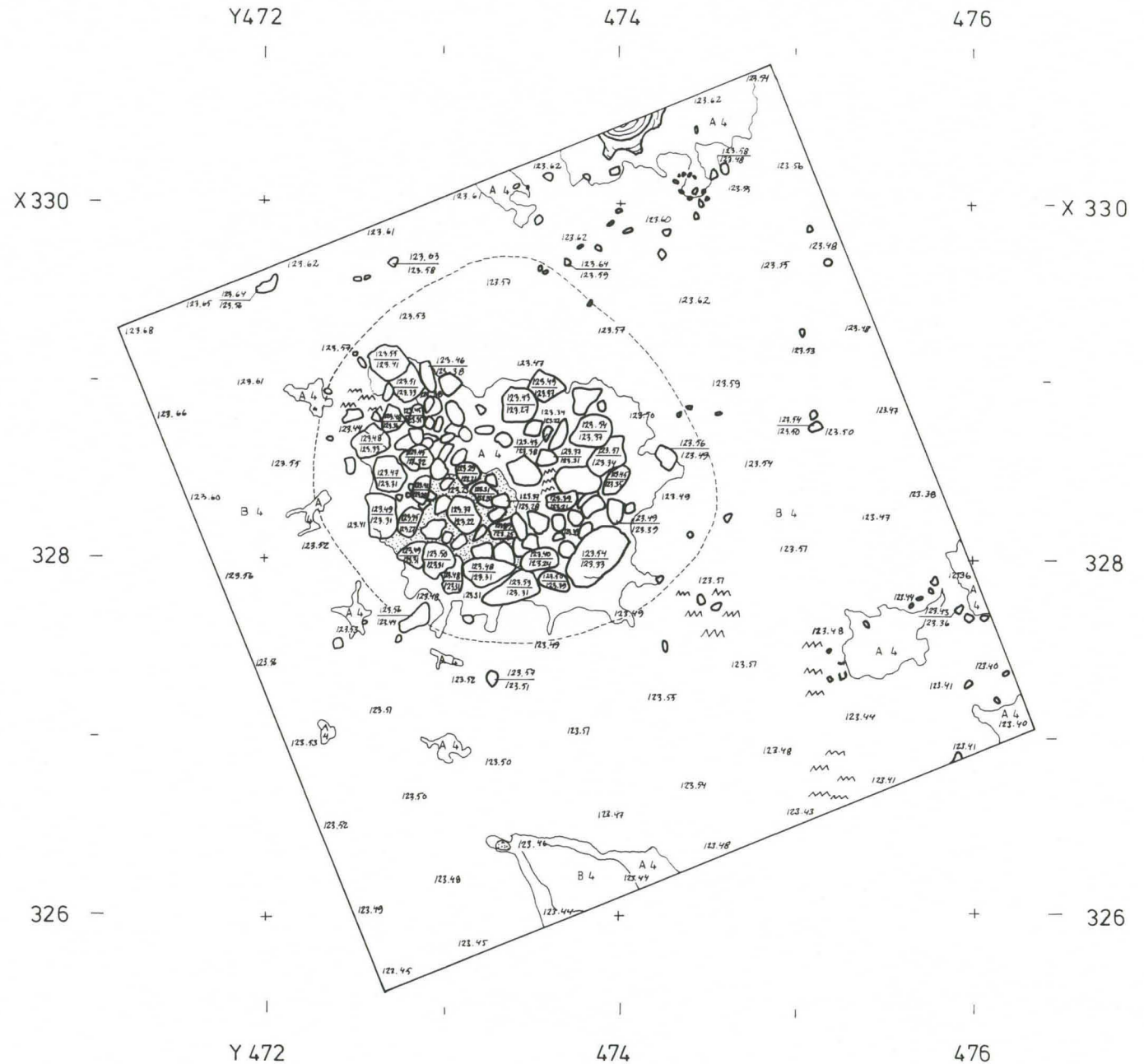
Piirt. P. Rautiainen

pienennys 71%

- A huuhtoutunut
- B rikastunut
- 4 hiekka
- nokimaa
- hiiltä
- kova ruosteinen maa
- kuopan reuna
- kivet kuopassa palaneita

neulapohjoinen

INARI 13 SAAMEN MUSEO

S.-L. Seppälä 1994

Tasokartta 1:25 taso 5

Kuoppa

Kp = 122.55 m mpy

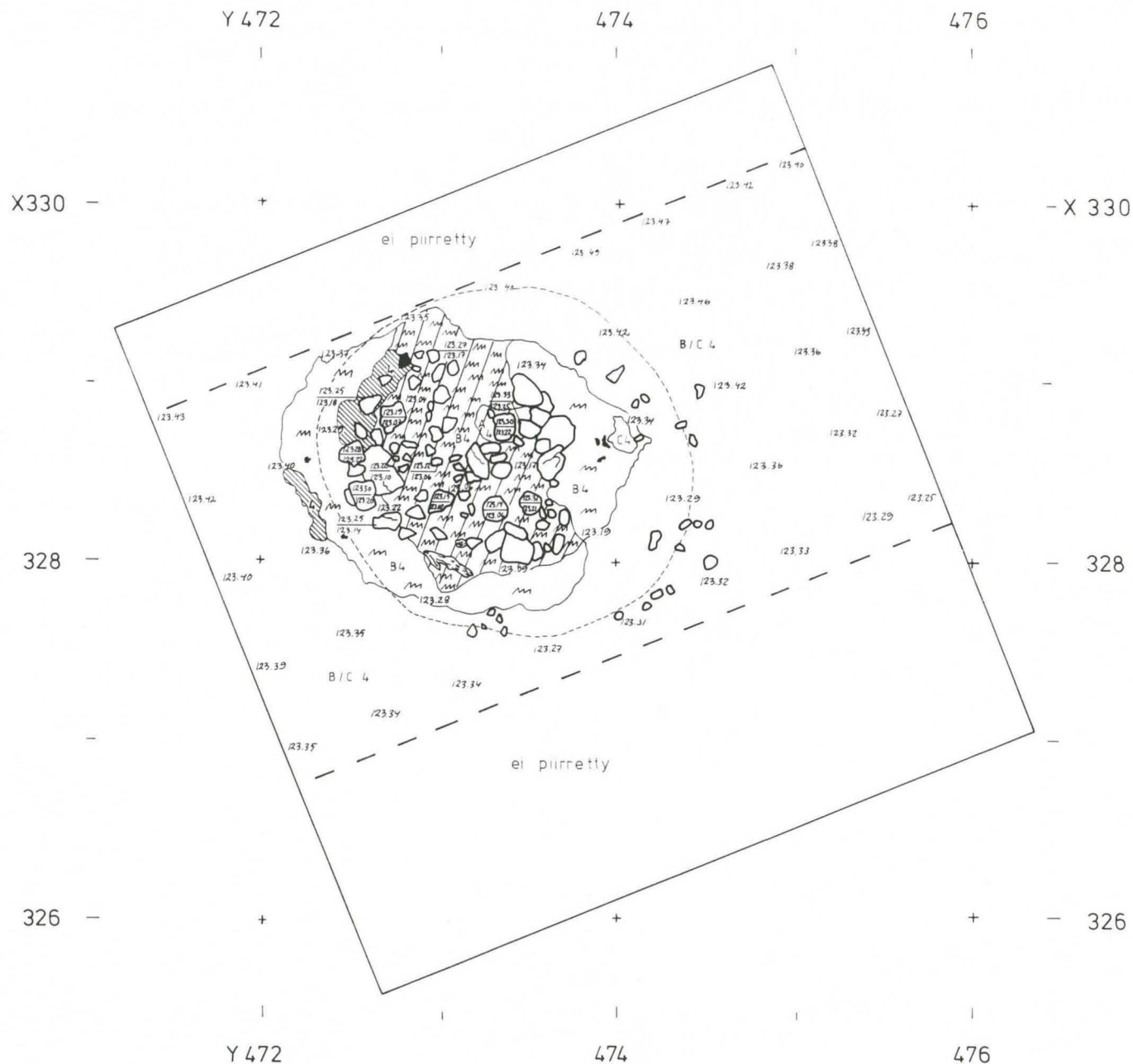
Piirt. P. Rautiainen

0 1 2 m

pienennys 71%

- A huuhtoutunut
- B rikastunut
- C pohjamaa
- 4 hiekka
- punaiseksi palanut rikastunut
- kova ruosteinen maa
- hiiltä
- hiiltä, jossa puun syyt näkyvät
- kuopan reuna
- kivet kuopassa palaneita
- vaalea likamaa

neulapohjoinen

INARI 13 SAAMEN MUSEO

S.-L. Seppälä 1994

Yksityiskohtakartta ~~1:25~~ taso 6

Kuoppa hiiltyneet puut

Kp = 122.55 m mpy

Piirt. P. Rautiainen

pienennys 71%

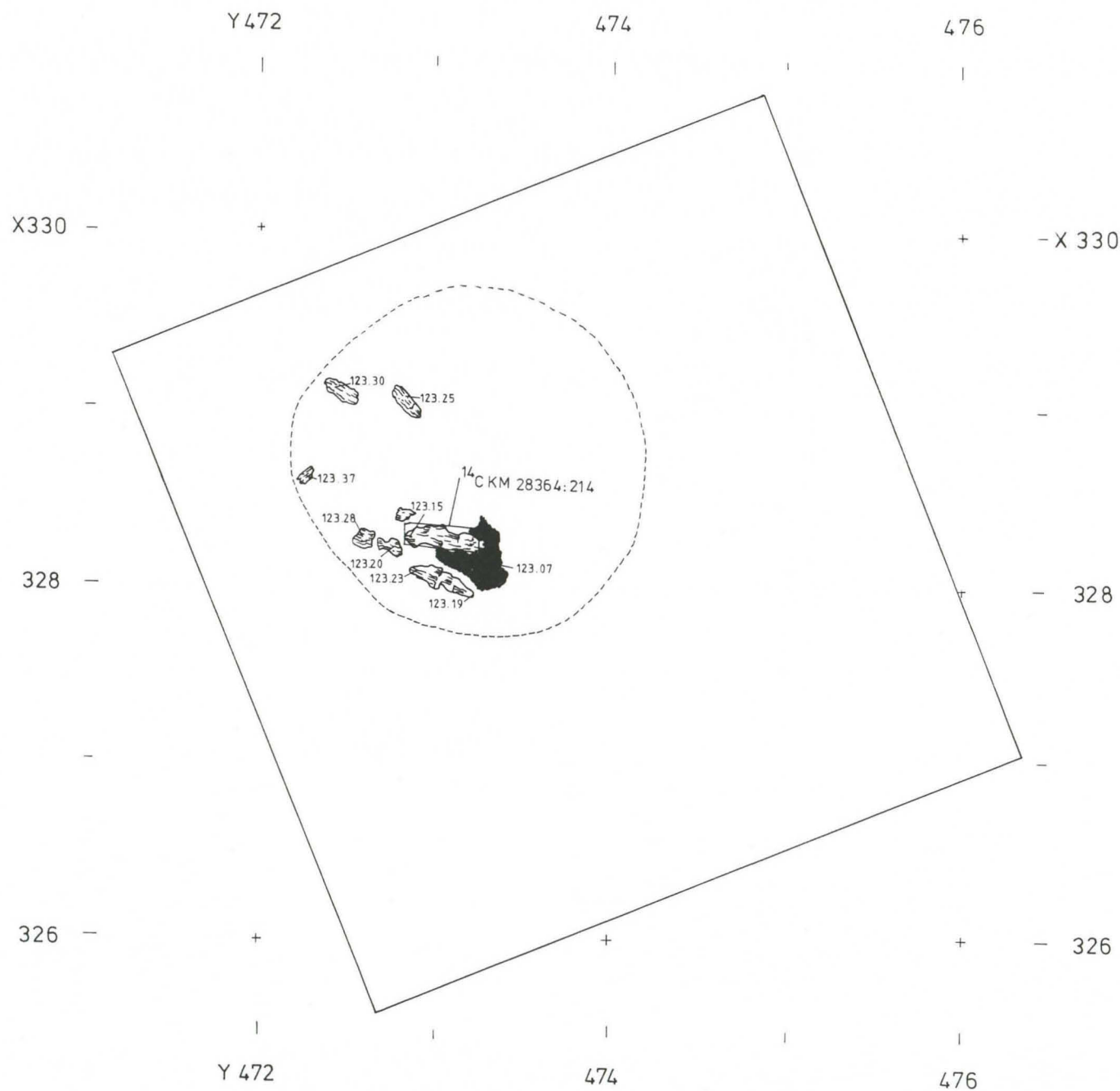
hiiltä, jossa puun syyt näkyvät

hiiltä, jossa puun syyt eivät näy

kuopan reuna

¹⁴C_{KM}hiilinäyte KM 28364:214

neulapohjoinen

Poikkileikkaukaskartta 1:25 pienennys 71%

Kuoppa ja kiveys

Kp = 122.55 m mpy

Piirt. P. Rautiainen

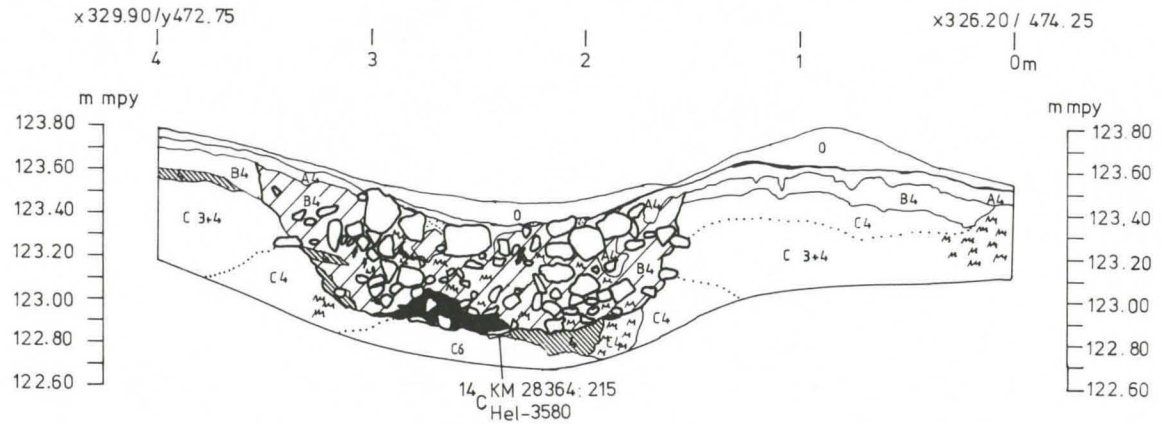

0	humus		kova ruoste
A	huuhtoutunut		¹⁴ C _{KM} hiilinäyte KM 28364:215
B	rikastunut		¹⁴ C _{Hel} hiilinäyte Hel-3580
C	pohjamaa		
4	hiekkä		
6	hiesu		
	punaiseksi palanut rikastunut		
	vaalea likamaa		
	nokimaa		
	hiiltä ja nokea		

neulapohjoinen

länsilounaasta

INARI 13 SAAMEN MUSEO

S.-L. Seppälä 1994

Levintäkartta 4:25 kaikki kerrokset (0-12)

Kuoppa

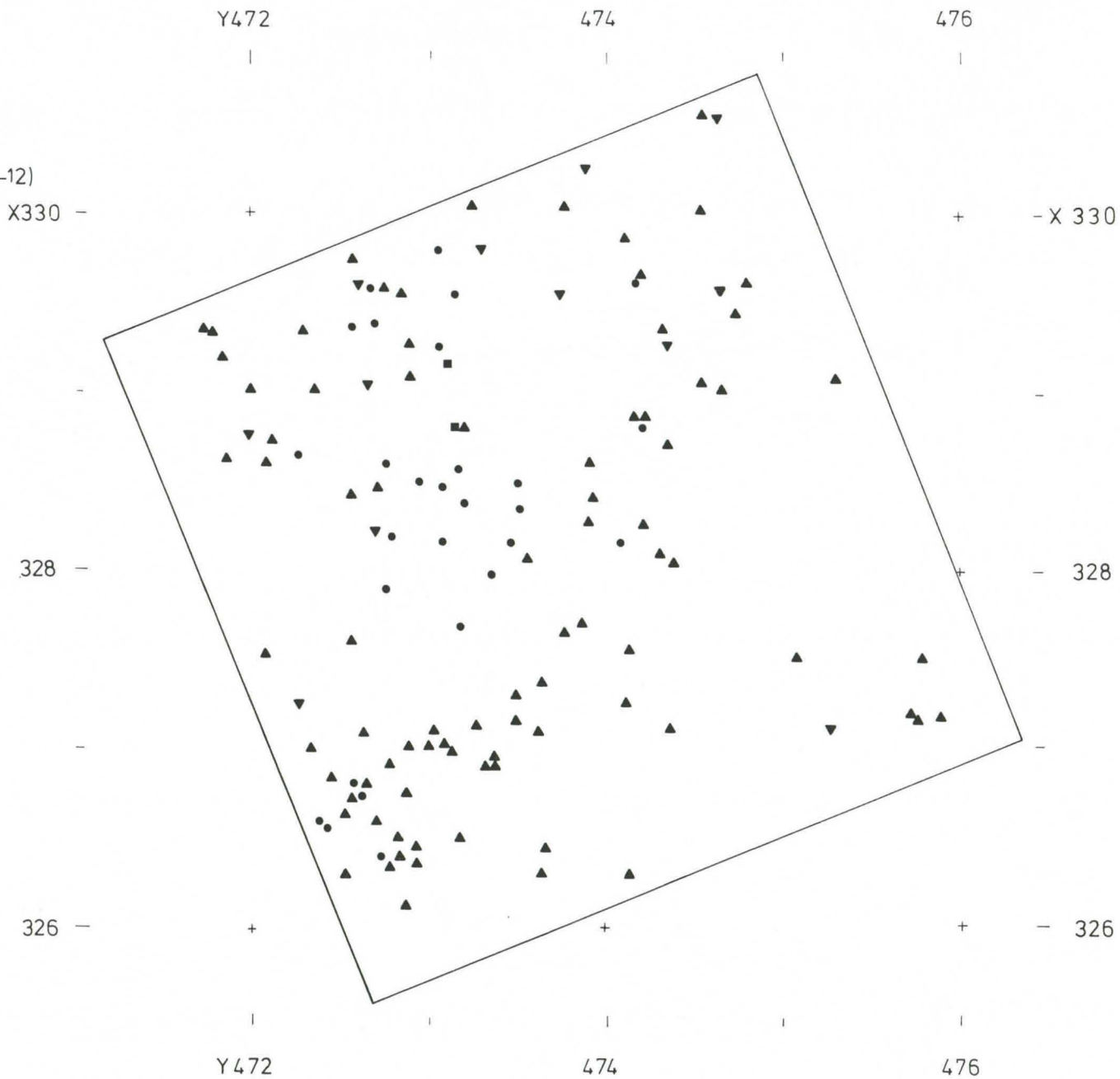
Piirt. P. Rautiainen

0 1 2 m

pienennys 71%

- ▲ kvartsi
- ▼ kvartsiitti
- luu
- serti

neulapohjoinen

INARI 13 SAAMEN MUSEO

S.-L. Seppälä 1994

Pintavaaituskartta 1:50

Tasokartta 1:25 taso 0

Itkosen kodanpohja 2 *pienennys 71%*

Kp = 122.55 m mpy

Piirt. J. Seppä ja P. Rautiainen

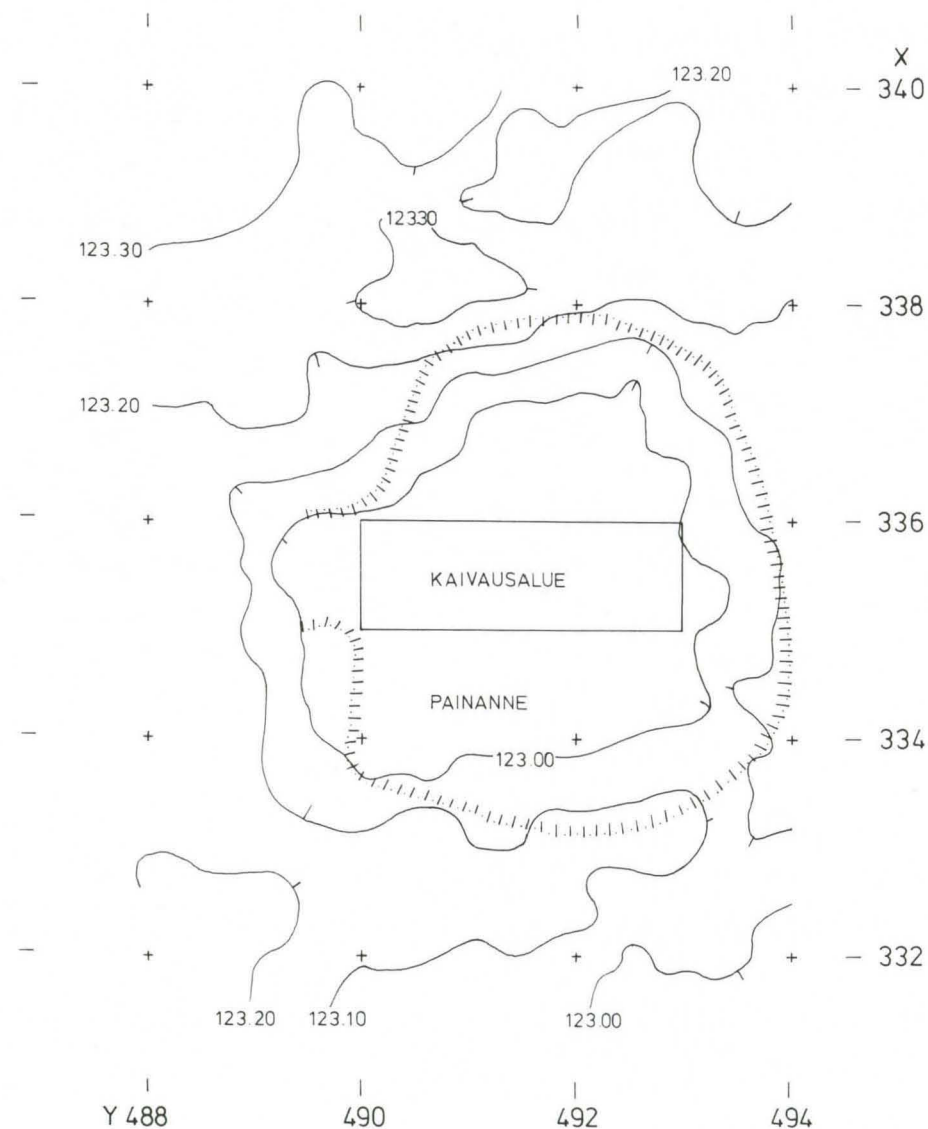
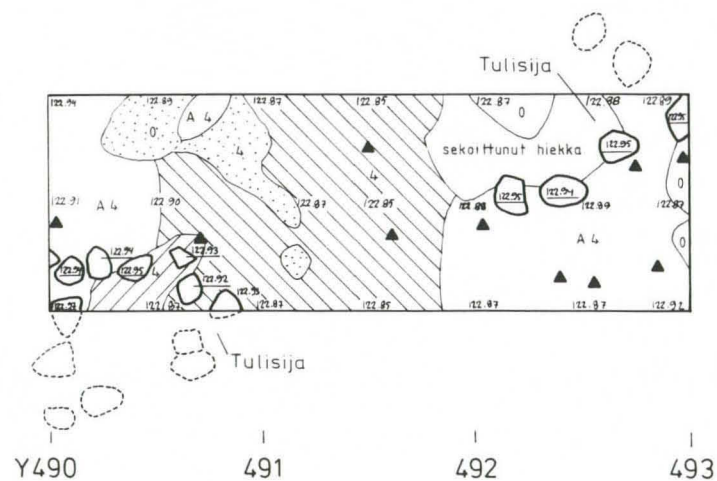
- 0 humus
- A huuhtoutunut
- 4 hiekka
- punertavaksi palanut huuhtoutunut
- likamaa
- nokimaa
- ▲ kvartsi
- turpeen alta hahmottuva kivi
- kodanpohjapainanne

neulapohjoinen

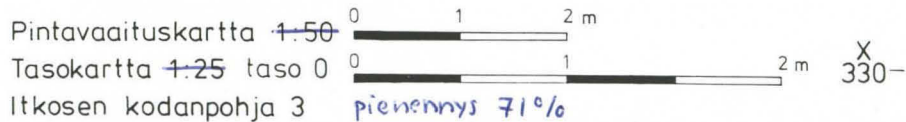

X 336

335

S.-L. Seppälä 1994

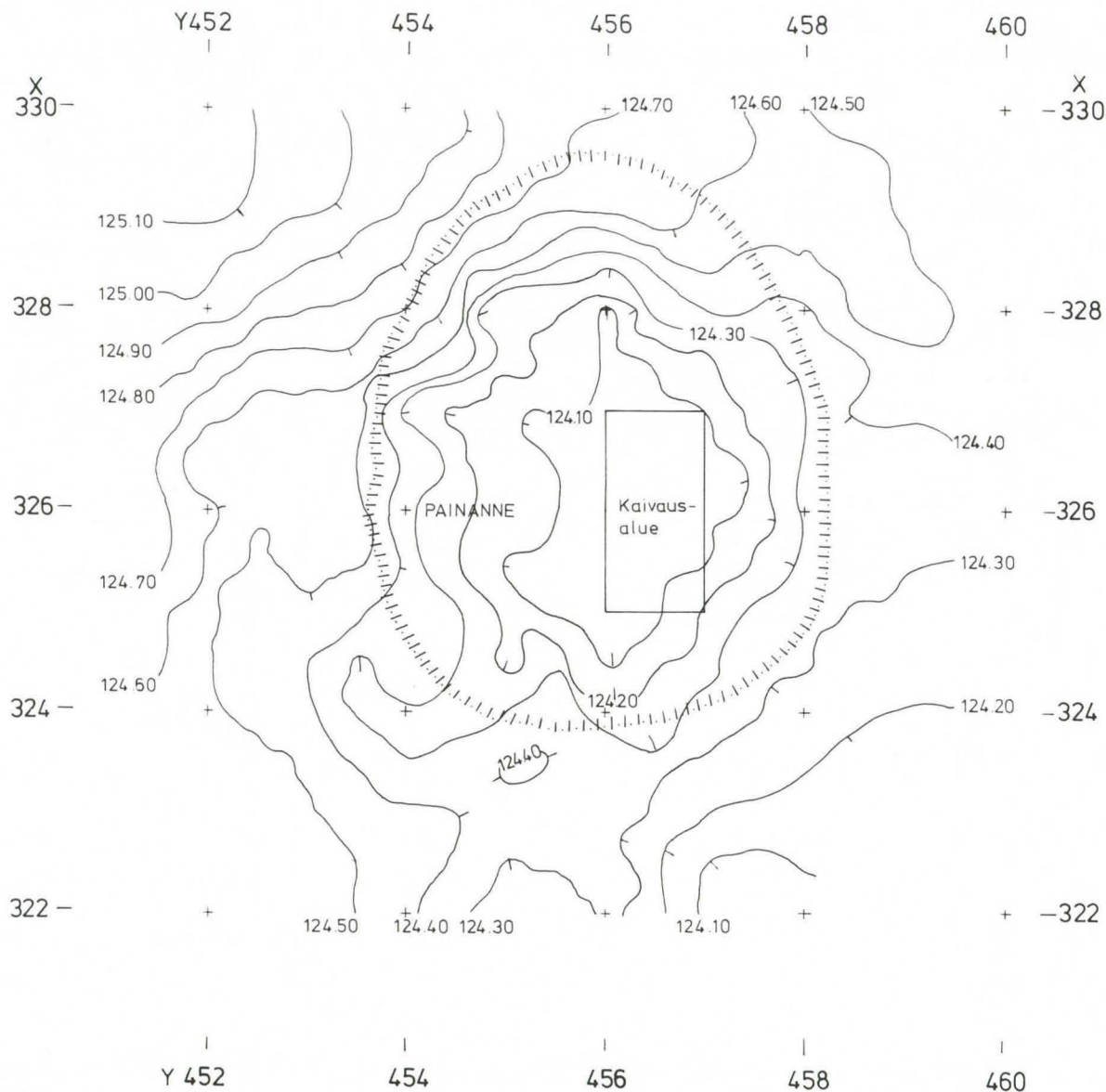
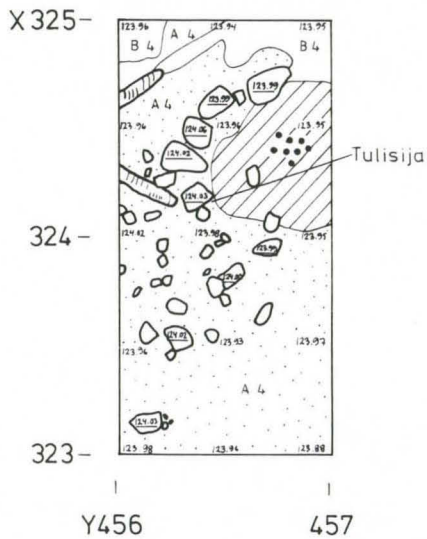

Kp=122.55 m mpy

Piirt. J. Seppä ja P. Rautiainen

- A huuhtoutunut
- B rikastunut
- 4 hiekka
- likamaa
- nokimaa
- palanutta luuta
- kodanpohjapainanne

neulapohjoinen

INARI 13 SAAMEN MUSEO

S.-L. Seppälä 1994

Pintavaaituskartta 1:50 *pienennys 71%*

Kodanpohja 1994

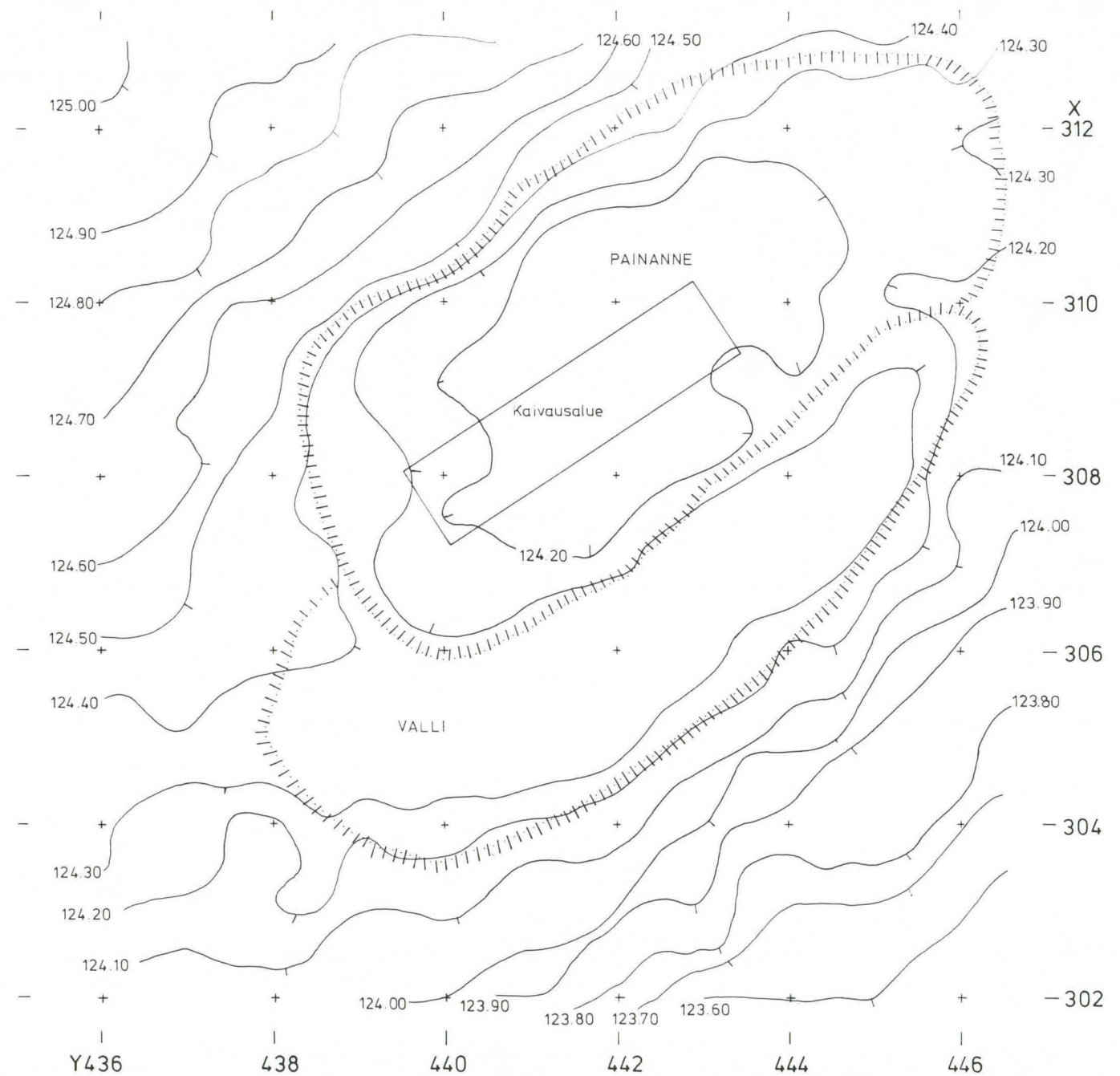
Kp = 122.55 m mpy

Piirt. P. Rautiainen

0 1 2 m

 kodanpohjapainanne ja -valli

neulapohjoinen

INARI 13 SAAMEN MUSEO

S.-L. Seppälä 1994

Tasokartta 1:25 tasot 1 ja 2

Tulisija koekuopassa 310/460

Kiveys koekuopassa 320/499

Kp = 122.55 m mpy

Piirt. P. Rautiainen

0 1m

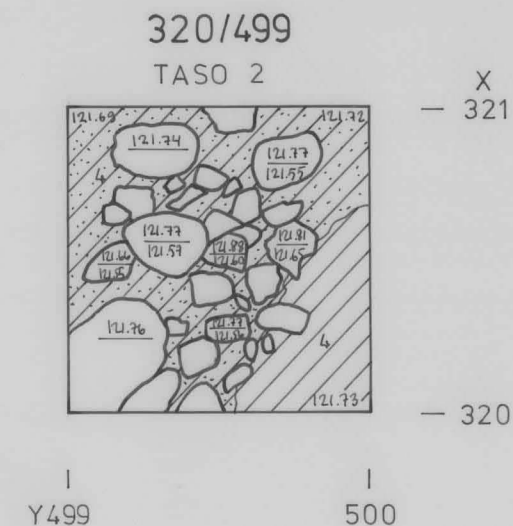
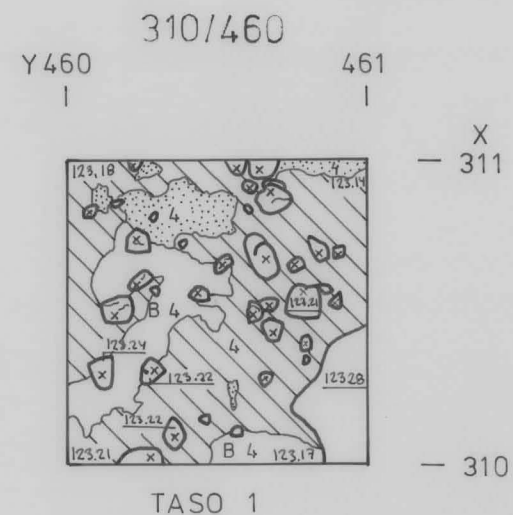
- B rikastunut
- 4 hiekka
- punertavaksi palanut huuhtoutunut
- likamaa
- likamaa, jossa on nokea
- nokimaa
- palanut kivi

neulapohjoinen

KARTTA 15

49

INARI 13 SAAMEN MUSEO

S.-L. Seppälä 1994

KARTTA 14

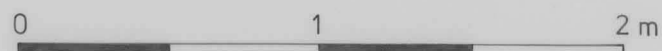
48

Tasokartta 1:25 taso 0

Kodanpohja 1994

Kp = 122.55 m mpy

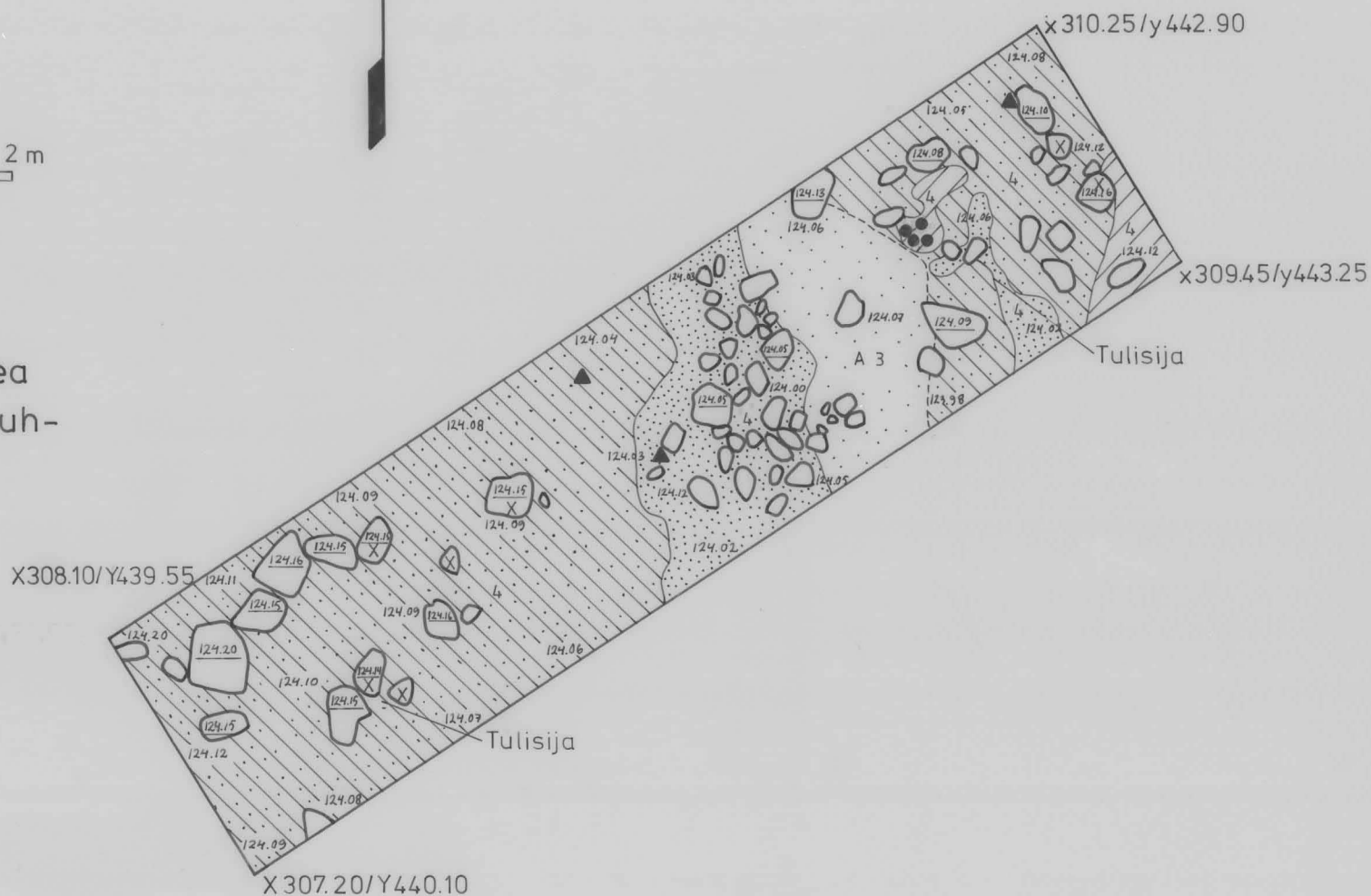
Piirt. J. Seppä

neulapohjoinen

- 3 sora
- 4 hiekka
- huuhtoutunut, jossa nokea
- punertavaksi palanut huuhtoutunut, jossa nokea
- nokimaa
- likamaa
- palanut kivi
- kvartsi
- palanutta luuta

INARI 13 Saamen museo (KM 28364) / S.-L. Seppälä 1994

Luuanalyysi 9.8.1995 Pirkko Ukkonen

Aineisto oli pieni ja hajanainen, joten luuanalyysi oli hankala. Aineistosta määritettiin yhteensä 72 fragmenttia, jotka jakautuivat seuraavasti:

Rangifer tarandus (peura)	2	fr.
Ruminantia cf. Alces (märehtijät vrt. hirvi)	1	
Mammalia cf. Rangifer (nisäkkäät vrt. peura)	47	
Mammalia cf. Castor (nisäkkäät vrt. majava)	8	58 fr.
Esox lucius (hauki)	2	
Teleostei (kalat)	12	14 fr.

Osa ruuduista (numerot 115, 117, 122 ja 130) sisältää selvästi pelkästään murskautuneita selkänikamien ja kylkiluiden kappaleita. Suurin osa määritetyistä nikamansolmun kappaleista on irrallisia epifyysejä, mikä viittaa kasvuikäiseen yksilöön.

Pirkko Ukkonen

INARI 13 Saamen museo (KM 28364) / S.-L. Seppälä 1994

Luuanalyysi 9.8.1995 Pirkko Ukkonen

28364:

49	-		
50	-		
51	-		
65	-		
80	-		
81	-		
82	-		
83	-		
84	-		
96	-		
98	-		
109	1	dens fr.	Ruminantia cf. Alces
111	-		
113	-		
114	-		

115		(yleisesti: costa-vertebra-murskaa)	
	1	costa prox. epiph.	Rangifer tarandus (juv.)
	1	vertebra lumb., proc. art.	Mammalia cf. Rangifer
	1	vertebra thor., proc. spin.	Mammalia cf. Rangifer
	30	vertebra, corpus vert. epiph.	Mammalia cf. Rangifer (juv.)
117		(yleisesti: costa-vertebra-murskaa)	
	3	vertebra, corpus vert. fr.	Mammalia cf. Rangifer
118	-		
119	-		
120	-		
121	-		
122		(yleisesti: costa-vertebra-murskaa)	
	6	vertebra, corpus vert. epiph. fr.	Mammalia cf. Rangifer (juv.)
123	-		
127	1	radius diaph. fr. (?) (yhd. 130)	Rangifer tarandus
128	4	costa fr.	Mammalia cf. Rangifer
129	-		
130		(yleisesti: costa-vertebra-murskaa)	
		(radius diaph. yhd. numeroon 127)	
	2	vertebra, corpus vert. epiph. fr.	Mammalia cf. Rangifer (juv.)
134	-		

194	8	costa fr.	Mammalia cf. Castor
	1	dentale sin. ant. fr.	Esox lucius
	1	dentale, dens	"
	4	vertebra fr.	Teleostei sp.
	1	lepidotrichia prox. fr.	"
	7	costa/lepid. fr.	"

HELSINGIN YLIOPISTON
AJOITUSLABORATORIO
PL 11, (Snellmaninkatu 3)
00014 Helsingin yliopisto
Puh. 191 3436

LIITE 2.
INARI 13 Saamen museo
S.-L. Seppälä 1994

28 02 95

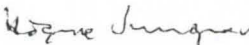
Museovirasto
Arkeologian osasto

AJOITUSTULOKSIA

Lab. no.	Näyte	$\delta^{13}\text{C}$	Ikä (BP)
	Inari 13 Saamen museo		
Hel-3580	kuoppa kiveys	- 25.5	7600 \pm 90
	Inari 13 Vuopaja		
Hel-3581	tulisija 102/994 C	- 26.2	5210 \pm 140
Hel-3582	tulisija 116/994 D	- 26.4	7110 \pm 140
Hel-3583	vanha maannos 116/998	- 26.2	4490 \pm 90
Hel-3584	hiilikerros 120/998	- 26.2	7600 \pm 90
Hel-3585	tulisija 120/998 C	- 26.1	7410 \pm 100

Tulos on ilmoitettu vuosina vuodesta 1950 AD lukien ja perustuu ^{14}C :n puoliintumisaikaan 5568 vuotta. Epätarkkuuteen ($\pm 1 \sigma$) sisältyvät näytteen mittauksista ja tarpeellisista vertailu-mittauksista aiheutuvat tilastolliset virheet. $\delta^{13}\text{C}$ arvo on annettu promilleina suhteessa PDB standardiin. Jos $\delta^{13}\text{C}$ arvo on ilmoitettu on annettu ikä korjattu isotooppifraktioitumiselle vastaamaan $\delta^{13}\text{C}$ arvoa -25 ‰.

Helsingissä 22.2.1995

Högne Jungner

Arkeologisia kommentteja ajoitustuloksiin

Hel-3580

Kuoppa kiveys

7600±90 BP

Tulos on odotettua huomattavasti vanhempi. Sijainti (korkeus, lähistön muinaisjäännökset) tai arkeologinen aineisto ei kuitenkaan ole ristiriidassa mesoliittisen ajoituksen kanssa. Lähistöltä tunnetaan muitakin mesoliittisia (ks. Saamen museo 1991-1993) sekä sitä nuorempia neoliittiselle ajalle ja varhaismetallikaudelle (ks. Vuopaja 1987-1988, 1993-1994) ajoittuvia jäännöksiä.

Helsingissä 25.4.1995

Sirkka-Liisa Seppälä